

TISKOVINA

Poštšina plačana pri pošti Slovenj Gradec

Cena: 2,90 EUR

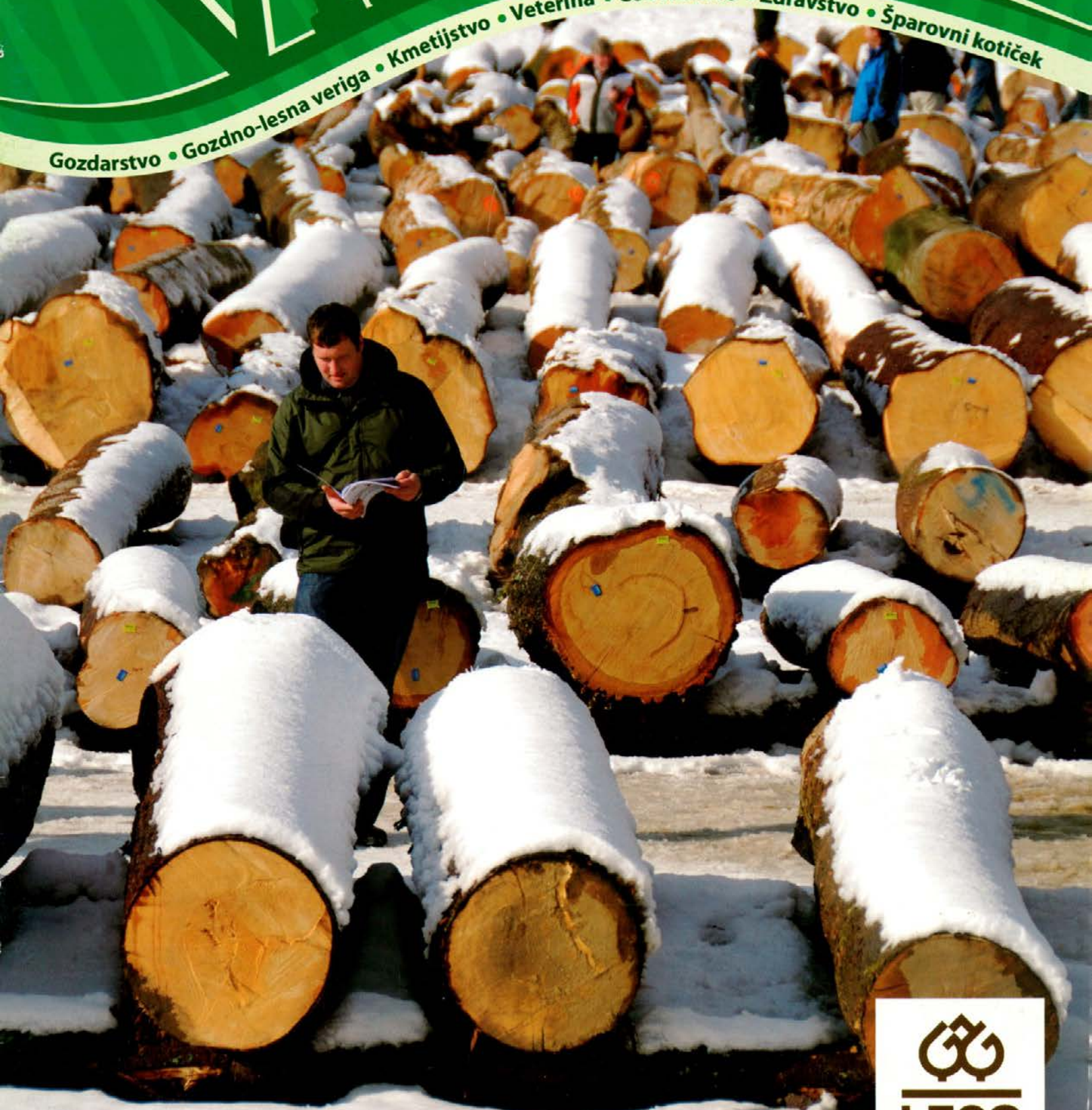
leto: XLV | februar 2013 | številka: 2

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Viharnik

Gozdarstvo • Gozdno-lesna veriga • Kmetijstvo • Veterina • Čebelarstvo • Zdravstvo • Šparovni kotiček

Leto je naokoli • To smo mi • Malha smeha • Razširimo obzorja • Prgišče zgodovine

LESO
TEKA

Listnica uredništva

Kavelj 22 ali A ne bi morali držati skupaj?

Marta Krejan

Letošnja sedma dražba najvrednejšega slovenskega (in nekaj avstrijskega) lesa je v Slovenj Gradec pričakovano privabila več ljudi kot šesta, čeprav je bila lanska glede na število hlobov, lastnikov lesa in kupcev rekordna. "Dober glas seže v deveto vas" ni primeren rek, saj seže tudi čez ocean. No, glede na to, da je dandanes komunikacija z nekom na drugi strani planeta lahko bolj enostavna in pogosto manj konfliktna kot z nekom iz sosednje hiše, niti ni čudno, da je nekaj najvrednejših hlobov iz naših gozdov končalo v Ameriki. Medtem pa slovenskim kupcem ni preostalo drugega, kot da ostanejo pri povprečju – tako pri hloboh kot pri ponujenih cenah. Če ne še nižje ... Res je za lastnika gorskega javorja več kot odlično, da je s prodajo hlobov zaslužil

skoraj 12.000 evrov, in na neki način je zanj prav vseeno, a bodo les predelali v opremo za jadralce, v violine ali ultra drago pohištvo na Aljaski, v Dominikanski republiki ali na Portugalskem, a vendar se zadnja leta vse bolj ukvarjamo z vprašanjem, kaj narediti, da bi slovenski les ostal v Sloveniji, kaj storiti, da bi ga oplemenitili že doma, kako ukrepati, da bomo imeli delovna mesta mi, da bomo kar najbolje izkoristili, kar nam je dano. Lani smo v Sloveniji posekali skoraj štiri milijone kubičnih metrov lesa, izvozilo pa se je 1,4 milijona kubičnih metrov, to število pa še raste. Vodja slovenjgraške območne enote Zavoda za gozdove Slovenije Milan Tretjak meni, da je najbolj skrb vzbujajoče dejstvo, da na ta način Slovenija izgublja najkakovostnejšo hlobovino. Rešitev vidi v vzpostavitvi primarne in končne lesne industrije s konkretnimi ukrepi, davčnimi olajšavami in naložbami. Seveda, ni dovolj le govoriti in sprejemati sklepov, treba je ukrepati.

Odzivi ljudi na objave medijev, ki so poročali o dražbi in omenili problem izvoza lesa, so bili različni. Nisem strokovnjakinja, a vseeno me zbodejo nekritične in neargumentirane opazke nekaterih ljudi. Ena je ta, da je "žalostno, da vidite vrednost gozdov samo v denarni vrednosti in materializmu". Daleč od tega! Slovenci imamo ene najlepših gozdov v Evropi, jih negujemo, skrbimo zanje, jih vzdržujemo, ohranjamo, čistimo, posekamo pa manj, kot bi bilo nujno, saj se planje že zaraščajo. Težava ni v prekomerni sečnji, s pravilno predelavo in rabo lesa lahko zmanjšamo onesnaževanje, omogočimo nova delovna mesta ... Da, denar je res le sredstvo, ampak je sredstvo, ki nam omogoči streho nad glavo.

Potem pa je tu še problem prodaje najboljšega lesa tujcem. Drži, da je za posameznika, ki se trudi obdržati ali vzpostaviti osnovne eksistencialne pogoje za svojo družino, najbolj pomembno, da dobi pošteno in pravočasno plačilo za svoje delo, za svoj les; ravno tako za podjetnika, ki hoče obdržati podjetje in delavce primerno nagraditi za njihov trud. Torej bo sklenil pogodbo, ki bo zanj najbolj ugodna, čeprav bo les zato prodal tujcu, tujec ga bo predelal, mi pa bomo potem tisti izdelek drago plačali. Ta veriga bi vendarle lahko bila vzpostavljena doma ... In zakaj ni? Ker je veriga tako močna, kot je močan njen najšibkejši člen, še slabše pa je, če členi manjkajo. O tem, kaj se je zgodilo, se dogaja in kako je prišlo do tega, ne morem razpravljati, dejstvo pa je, da izgubljam člen verige. Potem pa gremo po spirali navzdol namesto navzgor. Dolgovi, stečaji, izgube ... Nekje se je začelo in nečesa je zmanjkalo; kupec zato ne more takoj plačati blaga, prodajalec potrebuje denar, zato najde drugega kupca. Tujca. Tujec vidi priložnost in svojo ponudbo naredi za kupca še mikavnejšo. Les označi za nekoliko manj vreden, kot je v resnici, ali meritve prilagodi sebi v korist, to pa tako, da prodajalec niti ne opazi. Ko na koncu prodajalec naredi obračun, vidi, da bi les za enako vsoto prodal na domačem trgu, ampak ker morda domači kupec zamuja s plačilom, slovenski les ponovno odpeljejo tuji kamioni. In tako gremo po spirali navzdol, saj denar ne ostane doma, s tem, ko kupujemo tuje proizvode, pa spet podpiramo tuja podjetja. Kupujemo jih, ker so cenejši, ali pa, ker določenih proizvodov – kot so mnogi izdelki iz lesa – pri nas ne izdelujemo. Ker jih nimamo kje. Ker ni sredstev za to. Kavelj 22.

Tudi tole so samo besede, res je, štejejo pa dejanja. Lahko posamezniki naredimo kaj glede tega? Lahko. Vsak ve sam ...

"Kavelj 22" je ime za paradoks. Primer: Če ne zaposluješ ljudi, ti nimajo dovolj zaslužka, kar pomeni, da ni dovolj kupne moči, ni dovolj porabe in ni dovolj končnega povpraševanja.

Licitacija najvrednejšega slovenskega lesa

Marta Krejan

Letos so Društvo lastnikov gozdov Mislinjske doline, Zveza lastnikov gozdov Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije v Slovenj Gradcu organizirali sedmo dražbo vrednejših sort lesa. Hlobovino so začeli dovažati 17. decembra 2012, do 11. januarja 2013 pa je na mesto licitacije, parkirišče pri Preventu, svoje hlobo pripeljalo 354 lastnikov. Vseh hlobov je bilo 1.597, skupaj 1.599,30 kubičnih metrov.

Tokrat so nas prvič obiskali kupci s Portugalske in iz Amerike, in ravno zmagovalni hlod gorskega javora je šel na portugalsko Madeiro, kjer ga bodo verjetno predelali v glasbila. Ostali najboljši kosi lesa so šli v roke Avstrijcev, Američanov in Nemcev, medtem ko so slovenski ponudniki ostali pri povprečnih hlokih in povprečnih cenah.

Najvišjo ceno za kubični meter je kupec enako kot preteklo leto ponudil za gorski javor, in sicer 6.181,00 evrov za kubični

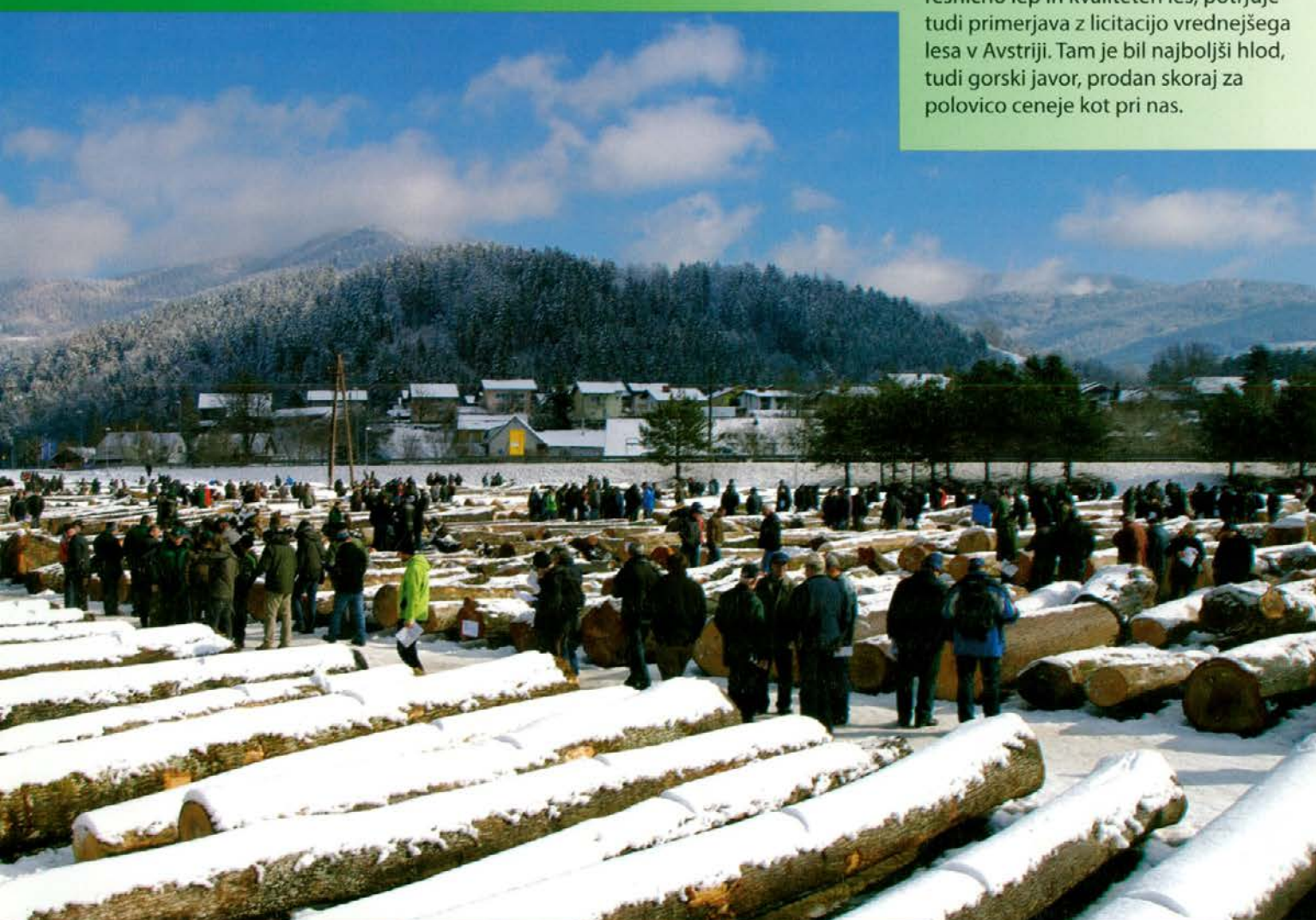
Lesoteka promovira les in mu daje dodano vrednost. Foto: Marta Krejan

Primerjava vseh naših licitacij

Licitacija	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število hlokov	890	1.273	824	785	1.768	2.482	1.597
Kubatura (m³)	618,30	964,12	699,73	755,23	1.442,73	2.164,74	1.599,3
Število lastnikov	83	150	107	133	268	410	354
Število kupcev	16	20	20	28	27	30	25
Število ponudb	1.369	2.120	1.641	2.963	4.680	5.353	5.506
Število kosov brez ponudbe	119	91	230	47	256	328	46

meter (11.867,52 EUR za hlod), 4.912,00 evrov za kubični meter pa je avstrijski kupec ponudil za oreh (6.140,00 EUR za hlod). Višje cene kot prejšnje leto je dosegala hlokovina smreke, breke in jablane.

Da imamo v slovenskih gozdovih resnično lep in kvaliteten les, potrjuje tudi primerjava z licitacijo vrednejšega lesa v Avstriji. Tam je bil najboljši hlod, tudi gorski javor, prodan skoraj za polovico ceneje kot pri nas.

Obiskovalcev je vsako leto več. Foto: Gorazd Mlinšek

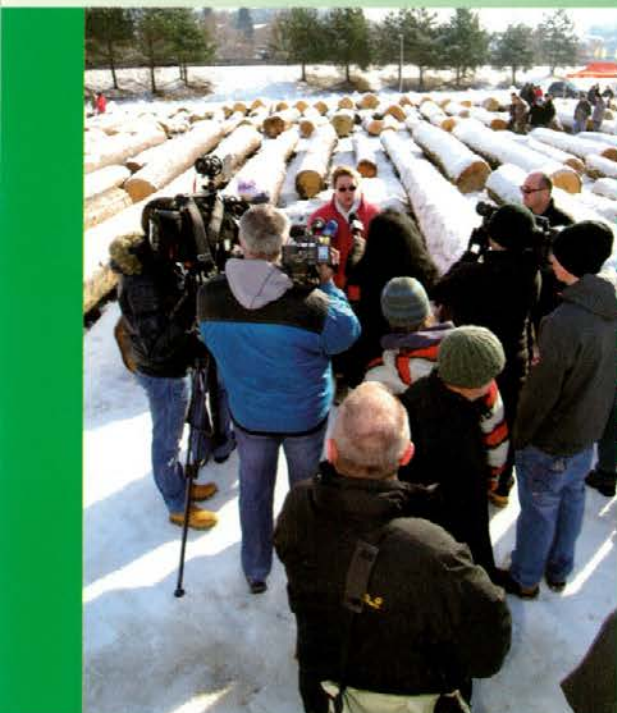
Nadaljevanje na str. 4

Informacije o sedmi licitaciji najboljšega lesa so nam posredovali (z leve): Ivo Trošt, direktor ZGS, Jože Mori, ZLS, Veronika Valentar, KGZ Maribor, in Jože Jeromel, GZ Slovenj Gradec. Foto: Marta Krejan

Umetnine iz lesa Foto: Ivan Štornik

Lastnik belega in črnega gabra Franc Novak st. Foto: Mihael Kanop

Lastnica enega izmed vrednejših hlodov smreke; za najvišjo vsoto ga je prodal Matej Krautberger. Foto: Marta Krejan

Na prvi pogled se zdi kot poleno ... v resnici pa gre za zelo lep in kvaliteten hlod slive. Foto: Marta Krejan

Pamečanke, članice Društva kmetov Mislinjske doline, so obiskovalcem postregle z dvema stojnicama domačih dobrot. Foto: Marta Krejan

Najvrednejša med svojimi ... Foto: Ivan Štornik

Informativni gozdarski storži v januarju 2013

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd.

ZGS OE SG

Za nami je januar, prvi zimski mesec v letu 2013. Bil je vremensko zelo pester. Na Koroškem in drugje po Sloveniji so se v enaintridesetih dnevih zvrstile vse oblike vremena. Prvi praznični dan, od katerega so politiki odškrnili drugega, je bil v koroškem območju zelo lep. Nato se je do 8. januarja izmenjevalo delno jasno do oblačno vreme. Več jasnine je bilo v višjih predelih. Drugi konec tedna je bil bel. 13. januarja 2013 je okoli 18. ure začel rahlo naletavati sneg, močnejše je začelo snežiti okoli 23. ure na Ravnah na Koroškem. Močno je snežilo tudi naslednji dan ponoči in dopoldne. V dolini je bila sveža snežna odeja debela med 10 in 15 cm, višje tudi 20 cm in več. Ponovno je začelo snežiti 16. januarja popoldne. Do 21. ure je na Ravnah na Koroškem zapadlo 8 cm snega. Rahlo je naletaval sneg še 17. januarja vse do večera. V višjih predelih je ta dan veter naredil večje zamete (Plešivec, Pohorje), v posameznih predelih je celo spihal sneg s krošenj. **Ta vetrova akcija je bila za s snegom obteženo drevje zelo dobra, saj je v nedeljo, 20. januarja, postalo topleje, v dolinah vse do nadmorske višine 1100 m je rahlo rosilo. Nevarnost za nastanek žleda je bila velika, a na srečo ni prišlo do njega.** Lokalno časovno različno je še rosilo 21. januarja, 22. januarja je dež v jutranjih urah prešel v sneg vse do nižin. Snežilo je tudi 23. januarja, a količina snega ni bila velika. Zadnjič v poročevalskem mesecu je rahlo snežilo od jutranjih ur do popoldneva še 28. januarja. Zadnji januarski dan smo preživeli v lepem jasnem vremenu. Najnižje dnevne temperature v januarju so bile med -11 (26. 1.) in 8 °C (5. 1.), najvišje pa med -3 in 12 °C (5. 1.). V nekaterih dneh smo imeli tudi inverzijo.

Januar je bil pri gozdarjih bolj pisarniško obarvan. Je mesec poročil, programov in evidenc ter drugih birokratsko obarvanih stvari. Kljub pisarniškim zadolžitvam pa so bili vodje krajevnih enot in revirni

Najbolj skrbni območni lastniki gozdov v letu 2012 – v prvi vrsti v sredini najbolj skrbna lastnica gozda 2012 v OE Slovenj Gradec Mirjana Kos iz Bistre (KE Črna na Koroškem). Foto: Rok Pisek

gozdarji tudi na terenu. Prezemali so zaključna sečišča, izvajali so kontrolo nad zimskim vzdrževanjem godnih cest.

V območni enoti Slovenj Gradec ima veliko gozdnih cest tudi javni pomen. Z dolino povezujejo posamezne kmetije in celke in morajo biti odprte za prevoz (splužene) podnevi in ponoči zaradi morebitnih intervencijskih prevozov (gasilci, prva pomoč) in prevoza šolarjev in zaposlenih. Za vsakim novozapadlim snegom je pogled na pokrajino zelo lep, nič kaj pa ni idiličen in lep pogled na občinsko vrečo denarja, namenjenega za vzdrževanje cest. Občinska sredstva in druga finančna sredstva namenjena za vzdrževanje

prometnic so namenjena za vzdrževalna dela v vseh letnih časih. Zato pogosto sneženje z snežno odejo debelejšo od 10 cm pomeni odjugo denarja namenjenega za letno vzdrževanje prometnic, katera izvajajo na občinskih razpisih izbrani izvajalci del.

V januarju mraz ni bil pretiran, gozdne vlake in gozdna tla so bila zmrznjena, pa tudi snega ni bilo preveč, da bi bila sečnja in spravilo lesa ovirana. Gozdni delavci GG Slovenj Gradec so še izvajali sečnjo tudi v območju zaščitenih koconogih gozdnih kur – divjega petelina. V marcu se bodo predstavili v nižje ležeča sečišča. **Na območju divjega petelina velja prepoved sečnje od 1. marca do 30. junija.** V januarju je postalo dodatno živahno tudi v primestnih gozdovih Mislinjske Dobrove v neposredni bližini Slovenj Gradca. Gozdni delavci in podizvajalci GG Slovenj Gradec so v drugi polovici meseca začeli izvajati načrtovano sečnjo in spravilo lesa v državnem gozdu. Čez leto sta sečnja in spravilo zaradi razmočenih tal zelo ovirana, poškodbe na gozdnih tleh so lahko zelo velike.

V januarju so se slovenski mediji na široko razpisali o gozdarstvu, gozdarski politiki in zavoženi lesarski industriji v naši državi, predvsem pa o masovni prodaji hlodovine avstrijskim žagarskim in drugim podjetjem.

Nadaljevanje na str. 6

Gozd v Mislinjski Dobravi

Žalostno je, da kvalitetni les iz slovenskih gozdov ni predelan v zdrave lesene izdelke v domačih lesarskih podjetjih. Večina od njih je žal propadla. Odnos politikov in javnosti do gozda se spreminja. Prvi želijo zaradi krize zmanjšati vlaganja v gozdove, drugi pa gledajo na gozd bolj pozitivno. Vse bolj se zavedajo pomena gozda in njegovih večnamenskih funkcij, ki zelo vplivajo na kvaliteto našega življenja. Postajajo vse bolj naravovarstveno osveščeni. Med njimi je tudi akademski slikar Karel Pečko, ki je že skoraj 93 let povezan z gozdom. V januarju sem ga tudi obiskal. Zanimivo mu je bilo prisluhniti. Kako vneto je razglabljal o naravoslovni oddaji na enem od televizijskih programov. Skoraj eno uro dolga oddaja je bila namenjena gozdu, predvsem pa drevesu. Dobro sta mu znana vloga gozda in pomen posameznih dreves v gozdnem prostoru. Ni pa se mogel načuditi, kaj vse lahko naredijo iz drevesa oz. lesa. Les lahko celo utekočinijo. Poudaril je ali se sploh zavedamo, kakšno raznoliko vrednost ima drevo, pa naj bo živo ali mrtvo. Drevesa, še posebno listavci niso samo drva in deske!

Da sta pravilno gospodarjen gozd in pravočasna nega zelo pomembna za povečano ekonomsko vrednost lesa (predvsem finančno), so vse bolj prepričani lastniki gozdov, ki so sodelovali na dosedanjih licitacijah vrednejšega lesa v Slovenj Gradcu. V januarju so posamezni revirni gozdarji sodelovali pri izbiri dreves, primernih za licitacijo. Zelo koristni so bili njihovi

strokovni nasveti. Več o letošnji licitaciji lahko preberete v samostojnem članku!

Osveščanje javnosti, še posebno pa šolske mladine, je zelo pomembno. Pri tem imamo zelo veliko vlogo tudi gozdarji javne gozdarske službe (ZGS). Zato se moramo dodatno izobraževati.

Tako smo se 23., 24. in 29. januarja 2013 slovenjgraški gozdarji udeležili izobraževanja v Dravogradu. Izobraževanje je bilo namenjeno praktičnemu usposabljanju mentorjev različnih gospodarskih panog. Izobraževanje je bilo delno financirano iz evropskih sredstev, del pa iz proračunskih sredstev. Izvajali so ga strokovnjaki Šolskega centra Ptuj, ki so bili na razpisu izbrani kot partnerji pri izvedbi.

V ZGS so v letu 2012 izbirali najbolj skrbne lastnike gozda in najbolj prizadevne delavce v posameznih območnih enotah. **V OE Slovenj Gradec je bila izbrana za najbolj skrbno lastnico gozda Mirjana Kos, p. d. Ratih, iz Bistre (KE Črna), za najbolj prizadevnega delavca pa revirni gozdar Jože Ogriz (KE Mislinja).** Oba sta se 25. januarja 2013 udeležila osrednje podelitve priznanj v Ljubljani. Vsem nagrajencem sta priznanja podelila minister za kmetijstvo in okolje Franc

Počivališče

Bogovič in direktor ZGS Ivo Trošt. Priznanja je dobilo 14 najbolj skrbnih lastnikov gozda (iz vsake OE eden) in 16 najbolj prizadevnih delavcev (štirinajst iz območnih enot ZGS in dva iz Centralne enote ZGS).

V Ljubljani je bil v januarju na Gospodarskem razstavišču sejem Turizem in prosti čas. Na sejmu je Turistična zveza Slovenije v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije ter organizacijo Pohodništvo in kolesarjenje GIZ razglasila regijske naj tematske poti 2012. V OE Slovenj Gradec je komisija za naj pot v letu 2012 izbrala Gozdarsko in zgodovinsko učno pot Stari grad–Radlje ob Dravi. Tudi ta pot je bila predstavljena na prireditvi. Po razglasitvi je poteka pogovor o nadaljnjih aktivnostih na področju tematskih poti.

Med izobraževanjem mentorjev za praktično usposabljanje dijakov in študentov v Dravogradu

Sonaravno upravljanje planinskih pašnikov na Pohorju

Ida Robnik

Udeleženci delavnice Sonaravno upravljanje planinskih pašnikov na Pohorju

Zavod RS za varstvo narave Celje in Maribor izvaja na Pohorju projekt ALPA, v katerem se ukvarja s sonaravnim upravljanjem planinskih pašnikov. V projektu želi razvijati tudi turistične storitve in produkte, ki bi to pohorsko posebnost – planje – izkoristili v gospodarskem, ekološkem in krajinskem smislu.

Da bi identificirali priložnosti in v projekt umestili turistične produkte, ki so značilni za naše okolje, so ustvarjalci povabili zainteresirane subjekte – od lastnikov zemljišč na tem območju, predstavnikov raznih društev in klubov, ki delujejo v naravnem okolju, že obstoječih turističnih ponudnikov, zeliščarjev do organizacij, ki skrbijo za naravne danosti na tem območju (gozdarji, lovci) – na delavnico, ki je bila 22. januarja v Mislinji. Pilotno območje so površni deli Pohorja od Slovenj Gradca, Mislinje, Ribnice, Lovrenca, Vitanja do Rogle. Planje na teh območjih najbolj ogrožajo opuščanje kmetijske rabe, zaraščanje, hrup (vožnje z motorji in sanmi), prekomerno nabiralništvo in ponekod močno gnojenje v preteklosti.

Na območju mislinjske in slovenjgraške občine beležimo intenzivno zaraščanje pohorskih planj po letu 1970, ko se je večina tam živčih prebivalcev izselila v dolino. Za revitalizacijo tega dela območja je Sklad kmetijskih zemljišč in

Jože Jeseničnik, p. d. Miklavž, predsednik Sadjarskega društva, ki skrbi za ohranjanje domačih, starih visokodebelnih sort sadja na Pohorju.

gozdov namenil nekaj denarja in prva večja akcija čiščenja zaraščenih planj je bila leta 1998 in nato leta 2000 druga, ko so gozdarji očistili več kot 120 ha površin od Male Kope do Velike Kope. Dejavnosti, ki jih na teh površinah izvajajo posamezni subjekti, so redko paša (na Rogli), ponekod košnja, nabiranje zelišč, zimski turizem, pohodništvo. Subjekti delujejo nepovezano.

Franc Šilak, župan Občine Mislinja, aktivno sodeluje in nadaljuje tradicijo in usmeritve mislinjske občine pri aktivnostih ohranjanja pohorskih planj in življenja na tem prostoru.

Udeleženci delavnice so v skupinah nanizali veliko ugotovitev in predlogov prednosti, slabosti, nevarnosti in priložnosti uvajanja turističnih, gospodarskih in krajinskih produktov na Pohorju.

Smernice projekta ALPA želijo povezati vse te subjekte, izkoristiti naravne danosti in ponuditi produkte, ki bi jih lahko povezano izvajali in uresničevali predvsem tam živeči prebivalci z dopolnilnimi dejavnostmi na kmetijah in drugi subjekti, ki že sedaj koristijo ta prostor s skupno blagovno znamko ponujenih produktov, ki vključujejo bogat nabor tamkajšnjih običajev. Projekt bo podrobno predstavljen na naslednji učni delavnici, ko bodo vanj vneseni vsi predlogi, ki so jih nanizali udeleženci te delavnice.

Sečnja v primestnem gozdu Mislinjske Dobrave

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd.

ZGS OE SG

Opozorilna tabla pred vstopom na sečišče v Mislinjski Dobravi

Dobrave ali dobrave so nižinski predeli, kjer so bili v preteklosti zelo bogati gozdovi listavcev, predvsem hrasta doba. Dobrave imajo ime po hrastu dobu in zelo dobrih tleh. Ti gozdovi so lahko prehodni. Zaradi ravninske lege in bližine naseljenih krajev so bile še pred šestdesetimi leti zelo na udaru. Posamezni predeli so bili skrčeni za kmetijske namene in širitev mest in naselij. Še prej pa so bili ti gozdovi močno izsekani, spremenila se je njihova drevesna sestava. Zato prevladujeta danes v teh gozdovih smreka in bor. Z načrtnim gospodarjenjem, predvsem pa upoštevanjem številnih funkcij, ki prevladujejo v teh gozdovih, ti postajajo zopet bolj pestri in vitalni. Kar nekaj teh gozdnih površin je v neposredni bližini večjih mest, zato jih uvrščamo v kategorijo primestnih gozdov. So zeleni pas in pljuča posameznih mest in večjih krajev, v katerih so poleg proizvodne vloge gozda zelo pomembna okoljska vloga, še posebno pa socialna vloga. Tudi na Koroškem imamo dve dobravi: Dobrovo na Muti in Mislinjsko Dobravo. Obe, še posebno pa dobrava v neposredni bližini Slovenj Gradca, imata pomembne socialne vloge, predvsem rekreacijsko, vzgojno (tematske poti) in turistično. V teh gozdovih je treba pri

Spravilo lesa v Mislinjski Dobravi

izvajanju sečnje, gojenja in varstva gozdov dosledno upoštevati vse omenjene vloge. Tako kot v drugih gospodarskih panogah je tudi pri gozdarskih aktivnostih zelo pomembna priprava dela.

Večji del gozdov v Mislinjski Dobravi je v zasebni lasti, manjši del v neposredni bližini Slovenj Gradca je v državni lasti (lastnik je Republika Slovenija), upravljavalec s temi gozdovi je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (SKZG RS), izvajalec del je GG Slovenj Gradec.

V januarju so delavci GG Slovenj Gradec ob pomoči podizvajalcev začeli izvajati sečnjo, spravilo in odvoz hlodovine iz omenjenega gozda. Poleg sečnje bodo izvedli tudi gojitvena dela (nego mladovja). Vsa dela izvajajo po načrtovanih delih, podanih v Gozdnogospodarskem načrtu Gozdnogospodarske enote Plešivec in gozdnogojitvenem načrtu za ta oddelek. Načrte so izdelali gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije OE Slovenj Gradec (ureditveni načrt gozdarji odseka za načrtovanje v sodelovanju z revirnimi gozdarji, gozdnogojitveni načrt revirni gozdar). **Sečnja in izvedba gojitvenih del potekata od 15. januarja, končala pa se bosta 15. marca. V kasnejšem obdobju sečnja ni več priporočljiva. Tla v Mislinjski Dobravi so vlažna in v dežju razmočena, spravilo v takih razmerah je oteženo, tudi poškodbe na gozdnih tleh in prometnicah so večje.** Izvajalec del je poskrbel za varnost, sečišče je označeno s trakovi, ob glavnih sprehajalnih poteh so postavljene opozorilne table, ki sprehajalce in druge mimoidoče seznanjajo z osnovnimi podatki o sečišču in opozarjajo, da je v času

Razkladanje lesa na gozdni cest na robu Mislinjske Dobrave

izvajanja sečnje in spravila prehod čez ta del gozda prepovedan.

Strokovno dobro izvedena sečnja in nega bosta pripomogli še boljšemu stanju in krepitvi za ta gozd in gozdno krajino pomembnih vlog. Posekanih bo čez 1000 kubičnih metrov lesa, nega bo izvedena na 1,80 ha gozdne površine. V gozdu so rezultati načrtnega dela opazni na dolgi rok. **V gozdovih Mislinjske Dobrave se je v zadnjih petdesetih letih povprečna lesna zaloga podvojila: s 170 m³ na 340 m³.**

Prevoz hlodovine iz gozda Mislinjske Dobrave izvajajo tudi podizvajalci GG Slovenj Gradec.

Na obisku v gozdovih čez mejo

Vlado Petrič, univ. dipl. inž. gozd.
 ZGS OE SG

Lep ponedeljekov sončen dan 1. oktobra 2012 je že v jutranjih urah napovedal, da se bo srečanje s sosednjimi gozdarji onkraj meje razvilo v nepozabno doživetje in spomin, ki ne zastara. Ob osmi uri zjutraj smo se na sedežu KE Dravograd zbrali upokojeni dravograjski gozdarji (dr. Franc Pečnik, Drago Jurhar, Lojze Kalič, upokojeni novinar in dober poznavalec razmer in dogajanja v teh krajih Kristl Valtl in aktivni avtor članka) in ob obvezni jutranji kavici razpravljali o poteku srečanja. Z avstrijskim kolegom Niederederjem smo se srečali v avstrijskih Sobothah, kjer smo se pozdravili tudi z njihovim županom. Vas Soboth leži tik ob akumulacijskem

jezeru Golica, ki služi za pogon elektrarne v Labodu. Do leta 1920 je spadala pod okraj Slovenj Gradec, po plebiscitu pa je to postalo avstrijsko ozemlje. Po prisrčnem pozdravu nas je pot vodila na obronke avstrijskega Košenjaka, obiskali smo "Roshute" tik pod vrhom hriba, si pogledali nekaj naravnih sestojev, v katere se sama vrašča bukev, ter nekaj njihovih tipičnih monokultur smreke. Tudi avstrijska gozdarska stroka se zaveda pomena heterogenosti in različnosti gozdnih sestojev za doseg trajnosti donosov, vendar pa se zaradi velikosti gozdnih posestnikov, zaradi tradicije iz preteklosti in zaradi trenutnega hitrega ekonomskega efekta (zmanjšanja stroškov sečnje in spravila) še vedno poslužujejo večjih sečenj na golo, ki pa ne presegajo dveh hektarjev. Umetno nastale monokulture skozi proizvodno dobo (60–100 let) preredčijo le dvakrat, nakar sledi posek v celoti. Prav zaradi redkih redčenj in posledično manjše stojnosti sestojev se v večji meri pojavljajo vetroolomi, predvsem pa snegolomi.

Obisk se je končal z obilnim kosilom na domačiji Herman na slovenski strani, ki je tudi rojstna hiša udeleženca srečanja dr. Franca Pečnika.

Tipična avstrijska goša Foto: Alojz Kalič

Udeleženci srečanja z avstrijskim kolegom Foto: Alojz Kalič

Nagradno vprašanje

„Zrcalce, zrcalce, povej ...“
 V katerem ogledalu se ogleduje žabica?

Foto: M. Marek

Odgovore pošlite do 5. 3. 2013 na naslov
 Viharnik, Vorančev trg 1,
 2380 Slovenj Gradec ali na
viharnik.gg@gmail.com ali
viharnik@gg-sg.si.

Viharnik

GOZDNO
 GOSPODARSTVO
 SLOVENJ GRADEC D.D.

Izdaja:
 Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
 Vorančev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

telefon: 02 88 39 480
 faks: 02 88 42 684
 e-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor:
 Silvo Pritrznik

Glavna in odgovorna urednica:
 Marta Krejan, prof.

Uredniški odbor:
 Marta Krejan, Ida Robnik, Danijela Zaveršnik,
 Saša Šuhel, Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik

Lektorica:
 Marta Krejan, prof.

Fotografija na naslovnici:
 „Uh, toliko!“
 Foto: Ivan Štornik

Oblikovanje in grafična priprava:
 Unigraf - Igor Senekovič, s. p., Prevalje

Tisk:
 ZIP center, d. o. o., Ravne na Koroškem

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je Viharnik proizvod informativnega značaja (tč. tarifne številke 3).

Gozdarska latinščina (3. del)

Janez Švab

Kam pa vi grejdete?

Na priljubljenem zaključku kožuhanja koruze ali kot so domačini rekli, na *flincariji* se je poleg dobrih jedil in pijače našel čas za petje in ples. Jože se je na kmetiji Ravnjak večkrat oglasil. Dostikrat je beseda nanese na pesem in na hobije družinskih članov.

Jože je vedno rad omenil ne le lepote svoje žene, pač pa tudi posluš in njeno dobro petje.

Na eno od teh *flincarij* je Jože s seboj pripeljal tudi ženo Franico. Čas je mineval in lonce z moštom je potoval od *flincarja* do *flincarja*. Joževa žena ni bila preveč vajena alkohola in le ta jo je vedno bolj "grabil".

Drugi so to opazili in kot po dogovoru so si zaželeli slišati čudovito petje lepe ženske.

Klicu vseh se ni mogla upreti in zaprosila je ostale, da ji pritegnejo, kajti to pesem naj bi vsi znali. Začela je peti s cvilečim glasom: "Kam pa vi grejdete, grejdete, grejdete?"

Naprej ni bilo več nobenega besedila, ta "pevka" pa je še kar naprej pela: "Kam pa vi grejdete, grejdete, grejdete?"

Ljudje se niso mogli več zadrževati in butnili so v smeh in med smehom več kot uro ponavljali: "Kam pa vi grejdete, grejdete, grejdete?"

Ko se je včasih zadeva že za trenutek umirila, je eden od *flincarjev* na novo začel s pesmijo Kam pa vi grejdete, grejdete, grejdete? Smeha in tudi "hvaljenja" na račun kakovostnega petja žene Šoštarjevega Jožeta ni bilo konec kar nekaj mesecev.

Marica Ramšak na Bolfenku v Hudem Kotu

Jerneja Čoderl

Ljudje smo vedoželjni popotniki. V Hudi Kot v občini Ribnica na Pohorju prihaja vse več gozdarjev in drugih obiskovalcev, ki si želijo ogledati gozdove Pahernikove ustanove.

Tudi kolegi športniki s Hrvaške, iz Avstrije in Italije ter Slovenije, ki so se udeležili športnega srečanja gozdarjev štirih dežel Alpe Adria 2013 v Ribnici na Pohorju, so imeli možnost, da si ogledajo gozdove in celotno podobo Hudega Kota. Za to možnost so se tokrat ogreli italijanski kolegi gozdarji. Sicer se je njihovo število glede na prvo prijavo na koncu zelo znižalo, a organizatorji smo svoje opravili, ne glede na spremembo. V idiličnem zimskem vremenu sva jih v nedeljo, 3. februarja, s kolegico Miko Medved vodili skozi Pahernikove gozdove v Hudem Kotu. Končna točka našega druženja je bila v nekdanji Pahernikovi logarnici na Bolfenku, na nadmorski višini 942 metrov. Tu smo doživeli prijazen sprejem gospe Marice Ramšak, ki je poskrbela za ogret prostor in okrepčilo. Skuhala nam je pravi domači čaj iz poljske materine dušice tošče in v vrtu pridelane črne mete. Čaj se nam je zelo prilegel in tudi Italijani so želeli vedeti, kaj je v skrivnostni mešanici, ki ustvari popolno aromo in okus. Prijeten zaključek druženja z italijanskimi gozdarji bi brez sodelovanja gospe Marice ne bil mogoč.

Marica Ramšak pred zgradbo nekdanje šole na Bolfenku preden so jo obnovili.

Marica Ramšak živi na Bolfenku v lepo obnovljeni in vzdrževani zgradbi nekdanje osnovne šole, ki jo je z možem odkupila od matične osnovne šole Ribnica na Pohorju. S sinom Zvonkom Ramšakom ohranjata življenje ob cerkvi sv. Bolfenka, ki je skupaj s šolo in Pahernikovo logarnico nekdanj pomenila center življenja za gozdarske in kamnoseške družine tega dela Hudega Kota. Od leta 1997 je Marica cerkvena ključarka na Bolfenku in vzorno skrbi za cerkev in njeno okolico. Vsakomur, ki je željan pogledati notranjost cerkve iz poznogotskega obdobja, z veseljem odpre vrata. Obiskovalci si lahko ogledajo znameniti raven lesen strop, ki je kasetiran in poslikan z ornamenti. Vzorci na kasetah se ne ponavljajo. Cerkev ima orgle z mehom na nožni pogon.

Cerkev iz leta 1585 (takrat se prvič omenja) in znamenito lipo pred njo, ki bi naj bila posajena v spomin na vestfalski mir leta 1648, smo si ogledali tudi tokrat.

Vtis o deželi, ki jo obiščemo, je stkan iz drobnih doživetij. Ko vodimo skupine v Hudi Kot, je eden takšnih vtisov obisk Bolfenka. Gospa Marica Ramšak da tem ogledom svoj pečat, podari nam svoj čas in pripravljenost za sodelovanje. Hvala za vse to!

Na kmetiji Pristovnik v Završah nad Mislinjo

Mirko Tovšak

Planinci, rekreativci in drugi ljubitelji lepe, neokrnjene narave vsekakor z občudovanjem usmerijo svoj pogled na kmetijo Večko, po domače Pristovnikov kmetijo, kadar po znanih pohodniških poteh razkrivajo lepote vzhodnega dela završke planote nad Mislinjo. Na novo grajena domačija po svoji arhitektonski zasnovi precej spominja na podobne objekte turističnih kmetij v sosednji Avstriji. Čudovita lega z razgledi v smeri Doliča, Hude luknje in južnih pobočij Pohorja dajejo tej kmetiji svojevrsten pečat in s solidno cestno povezavo ustvarjajo možnosti za razvoj kmečkega turizma. S tem izzivom so se sedanji gospodarji Pristovnikove kmetije nekoč že soočili, vendar so jim neljubi dogodki in tragedije na kmetiji njihovo željo, postaviti kmetovanje na tej domačiji na novih temeljih kmečkega turizma, onemogočili.

Pristovška mama je kljub priklenjenosti na invalidski voziček polna optimizma

Če želimo predstaviti kmetovanje sedanjih gospodarjev Ivana in Jožice, moramo svoj pogled usmeriti nekoliko nazaj v devetdeseta leta prejšnjega

Pristovnikova domačija

stoletja. Krajnčevo kmetijo, kot se je pred prihodom novega gospodarja Večka imenovala, sta od očeta leta 1994 prevzela Jožica in Ivo. Jožica se je priženila z Medvejekove kmetije, ki leži na drugem bregu Senčnih Završ in je kar nekaj kilometrov oddaljena od Pristovnikovih. Kljub vsemu ta razdalja ni bila ovira, da ne bi sin Ivo, ki so mu starši namenili prevzem njihove kmetije, zasnubil Jožice in je popeljal kot novo gospodinjstvo na Večkotovo posestvo. Mlada gospodarja sta želela na novo zastaviti gospodarjenje na svojem posestvu. V mislih sta imela kmečki turizem ob sočasnem okolju prijaznem kmetovanju na 52 hektarov velikem posestvu. Kmetija ima sicer 29 hektarov obdelovalnih površin in 33 hektarov gozda. Ob umnem gospodarjenju z gozdom bi lahko tudi iz tega vira dosegala nekaj dohodka, vendar je 5. novembra 1955 prišlo na kmetiji do velike tragedije. Požar, ki je v nočnih urah zajel gospodarsko poslopje, je popolnoma uničil hlev, v katerem je zgorelo tudi 53 glav goveje živine in večina kmetijske mehanizacije. Mlada gospodarja sta bila povsem obupana, saj sta morala začeti vse znova, na novo zgraditi hlev, nabaviti živino za prvo vhlevitev in si priskrbeti vsaj osnovno kmetijsko mehanizacijo za nadaljevanje dela na kmetiji. V takšnih razmerah seveda ni bilo več nikakršnih možnosti, da bi nadaljevala z zastavljenim projektom razvoja kmečkega turizma na kmetiji. Tujske sobe, ki še niso bile povsem usposobljene za sprejem gostov, so tako ostale nedograjene, vso energijo pa sta mlada gospodarja usmerila v izgradnjo novega hleva. To jima je tudi uspelo, saj sta še v letu 1996 v novem hlevu začela z intenzivno živinorejo in pridelavo mleka. Še danes se s hvaležnostjo spominjajo vseh tistih dobrih ljudi, ki so jim ob takratni

Sedanja gospodarja Ivo in Jožica ob kapeli, na kateri so predstavljeni vsi njuni otroci

tragedijo nesebično pomagali. Čeprav sta morala ob izgradnji hleva in za nabavo novih strojev najeti kar nekaj kreditov, sta se sanacije kmetije lotila z veliko zagnanostjo. Nič nista tožila nad usodo, saj sta se zavedala, da lahko le sama s svojim delom in zavzetostjo kmetijo zopet postavita na noge. Komaj leto dni po vhlevitvi na novo kupljenih krav mlekaric so na kmetiji doživeli novo tragedijo. Večji del črede je namreč obolel za tako imenovano Q-mrzlico. Takoj po odkritju te nalezljive bolezni jim je veterinarska inšpekcija prepovedala oddajo mleka v mlekarno, obenem pa je bil odrejen sanitarni zakol celotne črede in dezinficiranje obstoječega hleva. Kmetija je tako ostala praktično brez dohodkov, ob vsem tem pa so se iz dneva v dan pojavljali novi stroški, povezani z odstranitvijo kadavrov pobitih živali. Gospodar Ivo še danes rad pove, da je bil takrat na robu psihičnega zloma, enostavno ni vedel, kako naprej. Nekaj časa je celo razmišljal, da bi prenehal s kmetovanjem in se ponovno zaposlil v Rudniku Velenje, kjer je bil zaposlen vse do prevzema kmetije. Na srečo jim je takrat priskočila na pomoč tudi širša kmečka srenja. Preko zadrug so organizirali zbiranje solidarnostne pomoči, nekaj denarja se je nabralo tudi iz zavarovanja, vendar sta se morala mlada gospodarja na novo zadolžiti in začeti z gospodarjenjem povsem na novo.

In uspelo jima je. V hlevu imata danes 84 glav goveje živine, od tega 42 krav molznic. Tako preko zadruge v mlekarino Celeia oddajata letno nekaj nad 200.000 litrov surovega mleka. Mleko mlekarina ob tem, ko je bila zgrajena tudi nova asfaltna povezava Završ z regionalno cesto Slovenj Gradec–Velenje, prevzema s cisterno dnevno kar na kmetiji. Najela sta tudi nekaj obdelovalnih površin na

Nadaljevanje na str. 12

opuščenih kmetijskih posestvih v dolini, tako da danes koristita 39 hektarov obdelovalne zemlje in gospodarita na 33 hektarih gozdnih površin.

Ko predstavljamo Pristovnikovo kmetijo, je treba omeniti, da se je mladima gospodarjema med tem časom rodilo sedem otrok, štirje fantje in tri dekleta, ki že pridno pomagajo pri delu na kmetiji. Najstarejši sin Žan ima danes 22 let in je končal rudarsko in gostinsko šolo. Nanj sedanja gospodarja tudi največ stavita, saj nameravajo v kratkem času uresničiti dolgo skrito željo po razvoju kmečkega turizma na kmetiji. Z njimi danes živi še njihova mama, ki je žal priklenjena na invalidski voziček. Ob vseh opravilih na kmetiji gospodinja dnevno skrbi tudi za mamo, saj so ji pred leti odrezali obe nogi in zato potrebuje nenehno pomoč drugih ljudi.

Gospodar Ivo rad pove, da je zelo angažiran tudi v javnem življenju kraja. Ob ustanovitvi nove občine Mislinja je bil v prvem mandatu občinski svetnik, vseskozi je aktiven tudi v Vaški skupnosti Završe, deluje pa tudi v Področni zadrugi Slovenj Gradec, kjer opravlja funkcijo člana upravnega odbora.

Ko sem se ob pripravi te predstavitve poslavljaj od gospodarjev, Iva in Jožice, sem imel občutek, da je kljub vsem težavam, ki so spremljale to kmetijo, danes veliko optimizma pri vseh živčih na tej domačiji. Še posebej ker vseh sedem otrok z veseljem pomaga pri vseh delih, so zelo pridni in zavzeti, kot pravi oče Ivo, njihove vedrine in razposajenosti pa je polna Pristovnikova hiša.

V hlevu imata v glavnem govedo črno-bele pasme, ki omogoča največjo mlečnost

Druga regijska konferenca Ministrstva za kmetijstvo in okolje

Martina Cigler

Uveljavitev načela kratkih verig v sistemu javnega naročanja hrane in živil v javnih zavodih

Zdrava prehrana ima danes kar velik pomen kakor tudi osveščanje ljudi, da naj posegajo po zdravi, lahko tudi nekoliko dražji ekološko pridelani hrani. Sama imam kar nekaj izkušenj s področja ekološkega kmetijstva in poznam tudi zelo strog postopek kontrole, da kmetije sploh lahko dobijo certifikat za produkte in živali. Morda kdo misli, da je 'eko' le farsa, a to ne drži.

Zadnjih nekaj let se strokovnjaki na področju kmetijstva trudijo, da bi ljudi osvestili o pomenu lokalne oskrbe s hrano, predvsem je poudarek na šolah in vrtcih, kjer se tudi zavedajo, da je najbolj kakovostna hrana pridelana v domačem okolju; sploh če je ekološka. O tem so razpravljali tudi na januarski konferenci o uveljavitvi načela kratkih verig v sistemu javnega naročanja hrane in živil v javnih zavodih v Slovenj Gradcu. Strokovnjaki s področja kmetijstva so govorili tudi o žalostnem dejstvu, da naša kmetijska politika dopušča zazidavo preveč kmetijskih površin, saj ko je enkrat zemljišče pozidano, ne moreš več narediti polja. Dejstvo je tudi, da se po raznih anketah ugotavlja, da se t. i. ogrožena populacija, ki se prehranjuje v javnih zavodih (šole, vrtci, bolnice, domovi starostnikov), le redko prehranjuje z lokalno pridelano hrano, zaradi splošne druginje se morajo odločiti za manj kvalitetno in uvoženo hrano.

Zaradi tega je bila pri ministrstvu za kmetijstvo in okolje imenovana Medresorska delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov sedmih ministrstev, ki je bila zadolžena za pripravo podlage in pogojev za uveljavitev načela kratkih verig pri oskrbi navedene populacije potrošnikov ter tudi drugih naročnikov javnega sektorja.

Koroški župani in županji (spredaj levo) se zavedajo pomena ekološko pridelane domače hrane.

Konferenca je bila dobro obiskana, saj je bilo prek sto slušateljev, predstavljene so bile tudi nekatere praktične izkušnje naročnikov pa tudi možnosti dobaviteljev hrane in živil. Konferenca se je odvijala 16. januarja 2013 v prostorih Mladinskega centra v Slovenj Gradcu.

O čem so govorili sodelujoči strokovnjaki?

- Dr. Martina Bavec, generalna direktorica, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje: kakovost in pomen lokalno in ekološko pridelane hrane ter uveljavitev načela kratkih verig v sistemu javnega naročanja hrane in živil v javnih zavodih;
- Alenka Kavčič, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje: predstavitev sprememb 14. člena ZJN – 2, ki se nanaša na »Uveljavitev načela kratkih verig v sistemu javnega naročanja«;
- Irena Šimčič, Zavod RS za šolstvo: sistem organizirane prehrane v vzgojno-izobraževalnih ustanovah z različnih vidikov;
- Jana Ramuš, GZS, Zbornica živilskih podjetij: možnosti živilskih podjetij pri direktni oskrbi javnih zavodov s hrano in živilji;
- Suzana Šimenc, Žito, d. d.: problematika pri javnih razpisih s perspektive pekarskega podjetja;
- Gabriela Salobir, KGZS: predstavitev potencialnih ponudnikov hrane;
- Peter Svetina, direktor, Karso zaposlitveni center, d. o. o., član uprave Sklad 05: vidiki družbeno

odgovornega podjetništva (socialnega podjetništva) pri samooskrbi in razvoju lokalne skupnosti;

- Dolores Kores, Direktorica Zavoda Premiki, članica ekspertne skupine GECES pri Evropski komisiji: zakonodaja in evropski okviri socialnega podjetništva;
- Danica Ramšak, Koroška KGZ: predstavitev možnosti oskrbe lokalnega prebivalstva;
- Milan Mravljak, s. p., podjetniško svetovanje in razvoj informacijskih sistemov: lokalni prehranski sistem za Mestno občino Slovenj Gradec;
- Miha Ločičnik, Društvo za biološko dinamično gospodarjenje Ajda Koroška: prvi koraki biodinamikov na Koroškem pri prehranski oskrbi Koroške;
- Ana Vovk, UM, Filozofska fakulteta: projekt Koroška na poti samooskrbe do leta 2020 (možni projekti in učinki).

Svoj prispevek je predstavil tudi Predsednik Združenja Ekoloških kmetov Deteljica Jože Ledinek, ki je pred dvorano skupaj z Antonom Ažnohom predstavil svoje ekološke produkte in društvo, predstavila pa se je tudi trgovina Okusi podeželja, ki ponuja domačo hrano koroških kmetij. Sodelujoče strokovnjake in številne obiskovalce konference je ob začetku konference prijazno pozdravil župan MO Slovenj Gradec Andrej Čas.

Promocija zdravja na delovnem mestu

Sabina Gabrovec, zdr. tehnik,
Medicinski center Jezernik

Človek ni stroj, ki bi ga izkoriščali do izrabe in ga nato odvrgli kot neuporabno šaro. Človek je potencial z idejami, kreativnostjo, inteligenco in čustvi, s čimer lahko ustvari novo vrednost, če ima za to podane pogoje. Ti pa so produkt življenjskega oz. delovnega okolja, ki pa ni vedno prijazno in dobrohotno ter velikokrat ne priznava ali pa ne dojema človeških sposobnosti ali omejitev. Okolje, ki to priznava, je zdravo, delovnemu človeku naklonjeno in pripravljeno nagraditi napor ter prizadevanje posameznika ali skupine, ki je ustvarjalna in produktivna ter vsestransko koristna. Takšno okolje dopušča človeku, da ohranja svoje zdravje daleč v starost, ter s tem omogoča njegovo integriteto in ustvarjalnost. Tega se moramo začeti ponovno zavedati – VSI! V zelo veliko pomoč pri tem nam je lahko **promocija zdravja na delovnem mestu**.

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1) v 6. členu določa, da mora delodajalec načrtovati in izvajati promocijo zdravja na delovnem mestu, v 32. členu pa k temu dodaja še obvezo, da mora delodajalec zagotoviti potrebna sredstva za promocijo zdravja in način spremljanja njenega izvajanja.

Kaj je promocija zdravja na delovnem mestu (PZD)?

PZD so skupna prizadevanja delodajalcev, zaposlenih in družbe za izboljšanje zdravja in dobrega počutja na delovnem mestu. PZD je proces, ki omogoča, da ljudje oz. skupnosti povečajo nadzor nad dejavniki, ki vplivajo na njihovo zdravje, in na tej podlagi svoje zdravje izboljšajo. Promocija zdravja na delovnem mestu (PZD) prinaša koristi za posameznika (njegovo zdravje), delodajalca in družbo.

Koristi se odražajo v finančnih kazalcih.

Raziskave kažejo:

- da se med udeleženci programov promocije zdravja zmanjša odsotnost z dela za 12 % do 36 %
- razmerje med vložki v programe PZD in prihranki zaradi manjše odsotnosti z dela naj bi segalo od 1 proti 2,5 do 1 proti 10,1
- z vsakim evrom, vloženim v zdravje zaposlenih, je mogoče prihraniti med 2,50 in 10,00 EUR

Promocije zdravja se je treba lotiti sistematično in v skladu s priporočili, ukrepe pa je treba načrtovati glede na prevladujoče težave v zvezi z zdravjem zaposlenih.

Izhodišča za promocijo zdravja pri delu so:

- omogočanje sodelovanja zaposlenih
- pozitiven pristop na temelju pohval in spodbud
- usklajenost, sistematičnost in osredotočenost na posamezen

KORISTI POSAMEZNIKA	KORISTI DELODAJALCA	KORISTI DRUŽBE
zdrav in zadovoljen posameznik v urejenem in spodbudnem okolju ohranja in krepi svoje zdravje	↓ stroškov, povezanih z boleznimi in bolniško odsotnostjo ↓ stroškov bolniškega staleža	↓ potreb po storitvah zdravstvenega sistema ↓ izdatkov za javno zdr. službo
dosega boljše delovne rezultate	↓ delovne invalidnosti	↓ obremenitev zdr. blagajne zaradi upada bol. odsotnosti
lažje napreduje	↓ fluktuacije delovne sile	↓ stroškov zaradi bolezni, povezanih z delom, in poškodb pri delu
svoje delo lažje osmisli in se skozenj razvija	↑ kakovost izdelkov in storitev	dolgoročno se podaljša čas delovno aktivnega življenja
lažje se spopada z obremenitvami, ki jih prinašajo druge življenjske vloge (starševstvo, prijateljstvo ...)	↑ inovacij v organizaciji	
ohranja dobro zdravje tudi v tretjem življenjskem obdobju	↑ produktivnost	
	↑ zadovoljstvo zaposlenih in strank	
	↑ ugled organizacije	

- problem
- skupinsko vodenje in usklajevanje
- pravičnost in spoštovanje vseh zaposlenih
- povezovanje z obstoječimi programi zunaj podjetja

Načrtovanje in izvajanje programov PZD po korakih:

- priprava na izvajanje programa
- analiza zdravja ter določitev prednostnih področij za ukrepanje
- načrt programa
- izvajanje programa
- spremljanje in ocenjevanje programa ter nadaljnje izvajanje

Primeri dobre prakse:

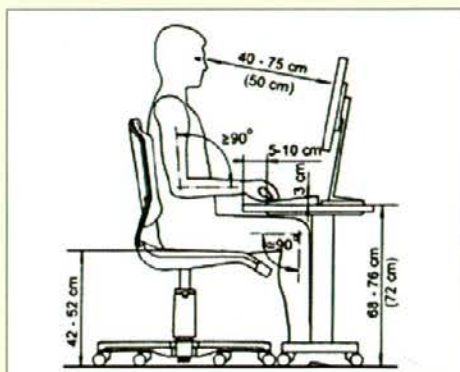
Zdrava prehrana (ponudba zdravih obrokov v menzi, zamenjava sladkih živil in pijač v avtomatih s sadjem, polnovrednimi živilami in nesladkanimi pijačami, ureditev primerne prostora za malico in spodbujanje k pripravi zdravih malic, predavanja, delavnice ...)

Gibanje v delovnem okolju (aktivni odmori med delovnim časom, nakup službenih koles ter ureditev kolesarnic in parkirišč za kolesa, ureditev stopnišč in spodbujanje hoje po stopnicah, organizacija športnih dejavnosti v prostem času, brezplačna in poceni uporaba športnih površin in objektov, predavanja, delavnice ...)

Ergonomski ukrepi na delovnem mestu (upoštevanje 12 ergonomskih načel: delaj v nevtralnem položaju, zmanjšaj silo, orodje in druge predmete ohranaj v dosegu rok, delaj na primerni višini, zmanjšaj število ponavljajočih se gibov, zmanjšaj statično mišično delo, zmanjšaj pritisk na dele telesa, omogoči dovolj prostora, delaj telesne vaje, ohranaj delovno okolje udobno, zagotovi razumljivost signalov in ukazov, izboljšaj organizacijo dela).

V času recesije v gospodarstvu in nenehnih pritiskov za večji izkoristek človeškega potenciala ter virov kakor tudi bojazni za propad ali stečaj, ni veliko delodajalcev, ki so pripravljeni vlagati v graditev medčloveških odnosov in skrb za ohranitev zdravja zaposlenih, kar je seveda negativna posledica trenutnega stanja. Zagotovo mora priti do preobrata v miselnosti ljudi in tudi do spoznanja delodajalcev o koristnosti ter nujnosti

drugačnega pristopa, saj je zdaj čas, ko vsi iščemo izhod iz slabega gospodarskega stanja in načine, s katerimi bi povečali storilnost oz. ustvarili ustrezne pogoje za preživetje ter obstanek.

Pravilna drža pri delu s slikovnim zaslonom

Zdrava prehrana, zdravi zobje

Dino Katavič, dr. dentalne medicine

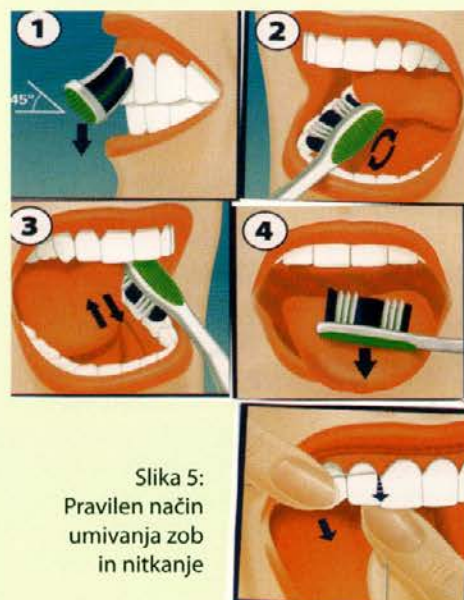
Skozi dolga leta je človek prišel do ugotovitve, da s toplotno obdelavo hrane zmanjša število bakterij in možnosti okužbe. Surova hrana pa vsebuje veliko vitaminov in encimov, ki so občutljivi na temperaturo, zato moramo seveda uživati tudi surovo hrano. Pomanjkanje vitaminov se namreč pozna tudi v ustni votlini in se pojavlja v obliki krvavečih dlesni, belih oblog, razjed v ustnih kotih, ustnice so suhe in pogosto pokajo. Zdrava hrana pomeni 30 % surove hrane – zelenjava, suho sadje, semenke, lešniki, orehi in mandlji. Hrana pa ne sme vsebovati veliko sladkorja. Sladkor v sadju (fruktoza) ni škodljiv za človeško telo v smislu nabiranja mastnih celic. Sladkor je velik problem debelih ljudi in povzroča številne kronične bolezni, ki krajšajo življenjsko dobo človeka. V današnjem času je debelost dobila razsežnost epidemije v razvitem svetu, posebej v Ameriki, tako da nekatere države govorijo celo o ogroženosti nacionalne varnosti zaradi predebelih vojakov.

S pravilno prehrano naj bi človek vnesel v telo 3 mg fluora, ki je zelo pomemben za razvoj in trdoto sklenine, posebej v času rasti stalnih zob. Sklenina postane

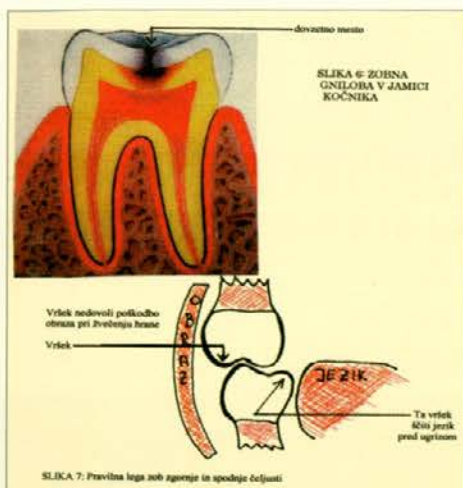
kvalitetnejša in za 30–40 % se zmanjša možnost nastanka zobne gnilobe. Glavni vir fluora so: čaj, kava, riž, ajda, soja, špinača, čebula, solata, krompir, ohrovt, mleko, sardele, skuše, losos, govedina in piščanec. Z uporabo fluora je treba biti izredno previden, ker je v skoncentriranih odmerkih močan strup in ga je treba pridobivati s prehrano, saj ga bo telo vzelo, kolikor ga potrebuje, višek pa bo izločilo s prebavo. Če vas zanima kaj več o fluoru, je informacije možno najti na spletnih straneh.

V današnjem času imajo mladi ljudje velike težave z oteženo rastjo modrostnega zoba. Današnji način prehrane, ko nam prehrabena industrija ponuja mehkejšo in hitro dostopno hrano, pomeni manj žvečenja, manjšo porabo žvečilnih mišic in posledično manjšo čeljust in manjše število zob. Zaradi tega zobje modrosti (osmica, tretji kočnik) velikokrat ostanejo v čeljusti ali težko izrastejo (zanje ni prostora v ustni votlini) in pritiskajo na obstoječe zobe ter povzročajo nepravilno lego zob.

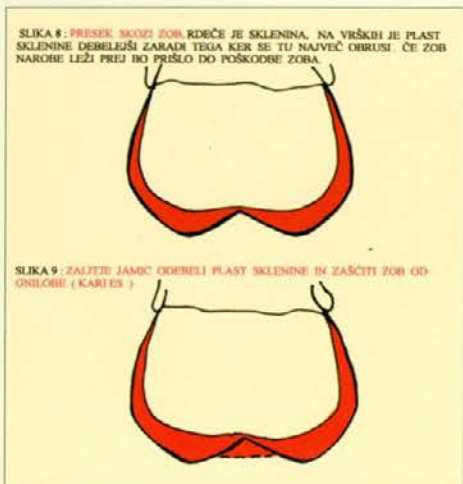
Zdrava prehrana je prvi pogoj za preprečevanje bolezni v ustni votlini, drugi zelo pomembni pogoj je pravilna ustna higiena zob in zobnih pripomočkov (zobne krone, proteze, mostički, in ortodontski aparati). Pravilna ustna higiena zahteva krtačenje zob in zobnih nadomestkov najmanj dvakrat na dan po 2 do 5 minut. Obstaja več vrst zobnih krem, ene odstranjujejo obloge na zobeh, druge istočasno zmanjšujejo

Slika 5:
Pravilen način
umivanja zob
in nitkanje

Pravilna lega zob in zobna gniloba

Zalitje zoba

občutljivost zob na hladno, vroče, sladko in kislo. Pomembna je redna uporaba takšnih zobnih krem (sensitiv), ker nam zagotavljajo trajno zaščitno plast na zobeh. Pravilni način umivanja zob se vidi na slikah od 1 do 4. Ne smemo pozabiti očistiti medzobnih prostorov z nitko (slika 5). Zaradi nemožnosti samočiščenja nastane v tem prostoru zobna gniloba (karies) najpogostejše. Za zobozdravnika je ta prostor skrit, težko ugotovi začetni karies in ko zob počni, nastane velika poškodba, ki jo je težko popraviti. V postopku zaščite zob imamo zobozdravniki že 40 let enak način preprečevanja nastanka zobne gnilobe, to je zalitje zobnih jamic (pečatenje). Na sliki 6 je prikazan najpogostejši nastanek zobne gnilobe. Na sliki 8 se vidi, kako tanka je plast sklenine na mestu jamic zoba, na sliki 9 pa je prikazano, kako zalitje jamic poveča plast in ne dovoli nabiranja hrane in nastanka kariesa. Postopek zalitja jamic je zelo učinkovit, enostaven in neboleč. Obvezno naj bi ga izvajali pri otrocih, starih od 6 do 8 let (ko

jim zrastejo prvi stalni kočniki – šestice) in na ta način zagotovili zdrav zob, ki je izredno pomemben za razvoj, razpored zob in razvoj obeh čeljusti (o tem smo več povedali v januarski številki Viharnika). Zalivka zob do takrat, ko se zviša naravna odpornost, ščiti, to pa traja 3 do pet let ali več.

Naslednjič bomo pojasnili, kaj je ortodontija (del dentalne medicine, ki se ukvarja s pravilno razporeditvijo zob v čeljusti), zakaj je pomembna v preprečevanju zobne gnilobe in kako pomaga pri pravilnem razvoju spodnjega dela glave. Prikazali bomo tudi par primerov iz prakse.

Markiranje mačk po kastraciji

Martina Sušec Valentar, dr. vet. med.,
VP Slovenj Gradec, d. o. o.

Foto: Ida Robnik

Tokrat odgovarjam na vprašanje gospe, ki ima doma štiri mačke obeh spolov in vsi so kastrirani oz. sterilizirani. Bila je prepričana, da markiranje po kastraciji ni možno.

Mački markirajo, da označijo svoj teritorij in potrdijo pripadnost. Od običajnega lulanja se to razlikuje predvsem po drži, ki jo zavzame maček. Stoji tako, da so zadnje noge zelo ravne, zadnji del pa je pri tem nekoliko višji kot ostalo telo. Rep dvigne navpično v zrak ali naprej pod kotom 45 stopinj. Občasno mački markirajo tudi v čepečem položaju. Poleg tega pri markiranju maček običajno samo rahlo povoha okolico.

Mačke so izrazito teritorialne in rutinirane živali. Do intenzivnega označevanja njihovega okolja najpogostejše pride, ko se na svojem ozemlju počutijo negotove. Prav zaradi tega je manjša verjetnost markiranja mačk v stanovanjih, ker je tam tudi populacija manjša. Običajno se markiranje redko ali sploh nikoli ne pojavi tam, kjer živita v enem gospodinjstvu le ena ali dve mački, bolj verjetno pa takrat, kadar njihovo število preseže pet ali šest mačk. Če je mačk več, si hočejo pridobiti vodilni položaj v "tropu", kar pa v naravi počenjajo tako, da z urinom označujejo meje svojega teritorija.

Med najbolj pogoste vzroke prištevamo stres in spremembe v okolju, npr. nova mačka v soseski, selitev v novo stanovanje, sploh če je prej tam bival drug maček, prihod novega družinskega člana, odhod družinskih članov na počitnice in ko mačka hrani druga oseba, sprememba ure hranjenja, prestavitev mačjega stranišča itd.

Včasih lahko težave reši že kastracija ali sterilizacija, vendar pa je pri tem treba upoštevati, da posega nista čudežno zdravilo, saj označevanje teritorija ni nujno povezano s spolnimi hormoni. Vsekakor pa je verjetnost, da bo do označevanja sploh prišlo, veliko manjša pri tistih živalih, ki so bile kastrirane

oziroma sterilizirane, še preden so se spolno razvile. Ko muc markira, se iz urina izločijo posebne kemikalije, ki ostanejo na mestu uriniranja. Ob ponovnem obisku tega mesta muc to zazna in ga ponovno označi. Zato je treba to mesto dobro očistiti. Najboljša so encimska čistila (razbijejo molekule in s tem nevtralizirajo vonj). Navadna gospodinjstva čistila, čistilci za preproge in čistila na osnovi amonijaka vonja urina ne odstranijo dovolj. Najbolje je, če pred uporabo čistila površino temeljito obrišete s krpo ali papirnato brisačo oz. temeljito popivnate tekočino iz preprog. Mačke navadno ne označujejo mest, ki so jih zaznamovale s svojimi feromoni. Gre za kemične substance, ki jih izločajo s pomočjo posebnih žlez. S tem vonjem označijo lokacije, kjer se počutijo dobro in varno, tako da se ob njih podrgnejo z obrazom in telesom. V trgovinah za male živali lahko kupite elektronske razpršilce, ki vsebujejo sintetične feromone. Isti učinek pa lahko dosežete tako, da med božanjem mačke njeno glavo in telo brišete z vlažno krpo. Nanjo se bo tako prenesel vonj po vaši mački, ki ga nato lahko z brisanjem prenesete na mesta, ki jih mačka najpogostejše označuje.

Vir: www.aler.si

Bliža se pomlad

Janez Bauer

Februar res še ni pomladni mesec, a čebelarji že kar nestrpno pričakujemo prve tople dni. Ob mirnem in toplem dopoldnevu, ko je nebo brez oblaka in se sneg na veliko topi, lahko pričakujemo letošnji prvi pravi izlet čebel.

Tega trenutka ne sme zamuditi noben čebelar. Po hladni zimi, ki so jo čebele preživele v panju, združene v zimsko gručo, naše čebele prav čakajo tople dni, da si razgibajo krila in izlete iz panja. V mirnem, toplem dopoldnevu čebele trumoma izletijo iz panja. Temu pravimo tudi pomladanski čistilni izlet, saj se med preletom tudi otrebijo. Zato na tak dan ni dobro kje v bližini čebelnjaka sušiti perila. Popackano bo od čebeljih iztrebkov, saj so čebele zelo čiste živali in ne bi kar tako kakale po lastnem bivališču. Razgibale si bodo krila, se razgledale po okolici in domov prinesle kakšno kapljico vode. Zaradi tega je dobro, da se sneg v okolici panja potrese s senenim drobirjem, pepelom ali žagovino. Čebele tako ne bodo sedale v sneg in se tam pohladile. Taka čebela je za čebeljo družino izgubljena, saj se ne vrne v panj, ampak umre v snegu. Zaradi tega mora čebelar odkidati sneg izpred čebelnjaka in tako omogočiti čebelam varno pot domov.

Večina zdravih čebeljih družin se na tak sončen dan odloči za izlet iz panja. Marsikje pa ni na plano nobene čebele.

V take panje je treba pogledati. Odpremo zadnja vratca, odstranimo zimski opaž in rahlo potrkamo po zadnjih vraticih. Čebele bodo rahlo zašumele in se umirile. S tako čebeljo družino ni nič narobe. Pač nimajo še potrebe, da bi izletele. Bodo pa kdaj drugič. Najde se pa tudi kakšen panj, kjer na naše trkanje ni odziva. Takrat z baterijo posvetimo med sate in preverimo, ali so čebele še žive. Zgodi se, da nam čez zimo kakšna družina tudi odmre. Takšnemu panju zapremo vhod, da preprečimo roparicam vstop vanj. Panj tudi zadaj zapremo in počakamo na malo toplejše dni, ko ga bomo pregledali in ugotovili vzrok odmrtja družine. Lahko se zgodi, da je zimska gruča čebel povsem v kotu panja. Tam okrog pojedjo tudi vso zimsko zalogo, do zaloga medu na drugi strani panja je pa predaleč in prehladno. Takrat čebelja družina umre od lakote ob polnih satih medu, ki pa jih ne more doseči. Kaj moremo, tudi smrt je sestavni del življenja, tudi čebeljega. Pa pojdimo raje na sončno stran čebelnjaka. Čebele se pridno sprehajajo po okolici panja, vanj nosijo kapljice vode, marsikatera pa prinese domov že prve koške cvetnega prahu. Leska in jelša zacvetita zelo zgodaj in za čebele je to prva pelodna paša. Matica v panju je začela zalegati že v začetku tega meseca in za hranjenje zalege čebele potrebujejo vodo in cvetni prah. Vse to dobijo v bližnji okolici čebelnjaka in tako je poskrbljeno za novi rod čebel, ki bo v pomladanskih mesecih v panj prinesel že prvo medicino. Začelo se bo pravo čebelarstvo leto.

Čebelarstvo Slovenj Gradec-Mislinja v preteklem letu

Janez Bauer

Čebele so zelo zanimive za otroke

Čebelarji ČD Slovenj Gradec-Mislinja so se konec januarja srečali na rednem občnem zboru. Pregledali so delovanje društva v preteklem letu in si zadali naloge za v prihodnje.

Osnovna naloga društva je ohraniti našo čebelo kranjsko sivko in čim več ljudi zainteresirati za čebelarstvo. Zato so v osnovni šoli v Podgorju, v Drugi osnovni šoli Slovenj Gradec in v Mislinji organizirali čebelarske krožke, ki se jih udeležuje okoli 50 otrok. Prav tako so poskrbeli za izobraževanje članov, saj so organizirali kar pet različnih predavanj s čebelarstvo tematiko. Skupaj s sadjarskim društvom so organizirali razstavo medu in čebeljih pridelkov, kjer smo lahko videli žive čebele v opazovalnem panju. Kot vsako leto smo tudi lani organizirali medeni zajtrk za vse otroke vrtcev in osnovnih šol. Izvedli smo strokovno ekskurzijo in srečanje čebelarjev Mislinjske doline. Na samem občnem zboru pa smo sprejeli sklep o vključitvi v Zvezo čebelarjev Koroške, saj bomo skupaj lažje uresničevali našo osnovno nalogo: skrb za ohranitev in razvoj naše čebele.

Dober dan, Ludva na motorju!

Silvo Jaš

Če boste vprašali katerega koli Mislinjčana, koga razen poštarja še sreča skoraj sleherni dan na cesti, bo kot iz topa ustrelil: "Ludvana na motorju."

Nadvse zanimiv, šegav in dobrohoten zna biti Ludvik Krebl, Ludva za domačine, ki si bo letos na svoja pleča nadel častljivo številko 87.

Vso delovno dobo je preživel na nekdanji Lesnini žagi kot *gaterist*, zato nič čudnega, da je vzljubil toplino lesa in mu ostal blizu. Posebno veselje ima do njega in kar naprej nekaj izdeluje in rezlja. Posebej so zanj značilne tiste prave lesene *lejtre* najrazličnejših dolžin in oblik.

Njegovo posebno veselje pa sta navkljub letom udeleževanje pri gasilcih in vožnja z motorji. Kar nekaj jih je že zamenjal, zadnjega pa ima že 27 let in še vedno mu

zvesto in vdano služi kot nekoč. Prav s tem je dodobra prevozil celo Koroško in širšo okolico. Na motorju je kot nekakšen večni boem, vedno poln idej, nemirnega duha, novih izzivov ... Sicer pa se Ludvik v teh zimskih mesecih nekoliko bolj toplo obleče, če le ni preveč snega in ledu, pa gre. Nadene si čelado, izpod katere kuka droben obraz z značilnimi brki, vzame rokavice in hajd na motor. Spelje bolj počasi in potem postopoma pridobiva hitrost ... Vsak voznik, ki ga sreča na cesti in ga pozna, mu pomaha in veselo zahupa. In Ludvik mu na svoj značilni način odgovori in odzdravi. Če pa ga kateri dan slučajno ne srečamo, potem nastane kar nekakšna praznina, vrzel, kajti preveč smo ga že navajeni. Naj bo takšen, kakršen je, in naj še dolgo kljub letom skupaj s svojim motorjem vztrajata oba na domačih in drugih cestah. Njemu v veselje nam pa za priložnostni klepet z njim.

Srečanje upokojencev Koroške kmetijsko-gozdarske zadruga

Mirko Tovšak

Vodstvo Koroške kmetijsko-gozdarske zadruga je skupaj z odborom upokojencev tudi lani ob koncu leta pripravilo srečanje upokojencev. Srečanje je bilo v dvorani področne zadruga Dravograd, udeležilo pa se ga je okrog 60 upokojencev, ki so svojo poklicno kariero zaključili v kateri izmed zadrug, ki so do desetletja nazaj poslovale ločeno na območju celotne Koroške. Vseh še živčih upokojencev je sicer nekaj nad 100, vendar se nekateri zaradi bolezni ali drugih razlogov srečanj ne udeležujejo.

Takšno srečanje pa je tudi priložnost, da vodstvo zadruga predstavi poslovanje in seznani svoje nekdanje sodelavce z načrti in cilji. Danica Ramšak, ki je pozdravila vse prisotne, je v svojem nagovoru orisala poslovanje zadruga v preteklem letu. Povedala je, da so kljub vsesplošni gospodarski krizi z uspehi

Srečanje se je nadaljevalo v prijetnem druženju in obujanju spominov na leta, ko so sedanji upokojenci opravljali svoje delovne naloge v takratnih razdrobljenih zadrugah.

zadovoljni, da bodo poslovno leto zaključili brez izgube in da so tudi na področju posodabljanja svojih zadrugh trgovin v zadnjih letih vložili kar nekaj investicijskih sredstev. Tako je bila nazadnje na novo zgrajena trgovina v Starem trgu, kjer so združili in racionalizirali dosedanje poslovanje v treh ločenih zadrugh trgovinah Slovenj Gradca. Za prihodnje leto pripravljajo novo investicijo v izgradnjo novega trgovskega centra v Črni na Koroškem, posodobiti pa želijo tudi poslovanje trgovine v Ožbaltu. V trgovski dejavnosti dosegajo približno polovico vseh

prihodkov, polovico pa z odkupom. Tudi odkup je bil v mejah načrtovanega, nekaj izpada je bilo le na področju odkupa lesa, saj se je v zadnjem času močno povečala prodaja lesa preko privatnih linij v sosednjo Avstrijo.

V nadaljevanju srečanja je upokojence pozdravil tudi sedanji predsednik Koroške kmetijsko-gozdarske zadruga Stane Koprivnikar, nato pa je gledališka skupina iz Dravograda na satiričen način prikazala, kako so nekdanj vasovali kmečki fantje in si izbirali svoje zakonske partnerice.

Gojitelji malih živali v Somborju

Mednarodna razstava

Vančy

Dušan Pikulić, mednarodni sodnik in obenem tudi član Društva gojiteljev malih živali Murska Sobota, je letos že četrty zapored organiziral društveni izlet na mednarodno razstavo malih živali v Sombor. Srečanja smo se udeležili člani društev Murska Sobota, Ormož, k sodelovanju pa so povabili tudi nas Korošce.

Bilo nas je 90 članov, ravno za dva avtobusa. Iz Murske Sobote smo se

Piščanci somborske kokoši kaporka

odpeljali okoli polnoči, vzdušje je bilo prijetno. Za nemoteno organizacijo sta skrbela Dušan in Olgica, ki nas je na poti tja in nazaj razvajala z dobrotami, ki so jih družno pripravile gojiteljice, manjkalo pa tudi ni vina in aperitivčkov. Malo nas je presenetil strog režim na mejnih prehodih; peljali smo se čez Madžarsko in pri Baji prestopili v Srbijo, Bački breg. Ko smo v jutranjih urah prispeli v Sombor, smo se najprej namestili v študentskem domu. Tu nas je že pričakal predsednik golobarske sekcije Sombor Stevan Tot. Društvo gojiteljev malih živali Sombor nosi oznako 1871 in je eno najstarejših tovrstnih društev v bivši Jugoslaviji. Po zajtrku in izmenjavi priložnostnih daril smo se odpravili na ogled mesta, ki slovi po svoji bogati zgodovini. Sombor je snažno zeleno mesto s številnimi cerkvami in parki. Največja je katoliška cerkev Marijinega

Poleg bogate kulinarčne ponudbe tudi vesela muzika

vnebovzetja z dvema zvonikoma in samostanom, tam so pa še pravoslavna starinska kapelica sv. Janeza Nepomuka in še celo židovska sinagoga. Da ne pozabim, vsaj na vsakih sto do dvesto metrov je kakšna menjalnica, vse pa imajo izobešene napise "Najpovoljnija menjava". A na vseh dobiš za en evro 110 dinarjev, in kot sem videl, na vseh izdajo računalniško registrirane izpise. Mesto ima bogato tržnico in še eno sejmišče z drugo tehnično robo in oblačili. Predvsem kar se tehnične robe tiče, je je veliko za raznovrstne poklice, nimajo pa niti pretiranih cen.

Popoldan smo bili povabljeni na *Didin Hornjakov salaš*. Salaši so nekakšna značilna panoramska vojvodinska kmetija sredi polj, po naše bi mogoče lahko rekli kmečki turizem, sama gostiteljica pa jo je imenovala "naša pavrnja". Tu smo doživeli izjemno gostoljubje. Ob prihodu so nam v majhnih stekleničkah postregli *dunjino rakijo*, med pogostitvijo pa ni manjkalo ne pijače ne bogatih kulinarčnih dobrot. Vse popoldne do nočnih ur nam je neumorno igral ansambel petih glasbenikov Đuvegije in še dolgo nam je odmeval njihov otožni vojvodinski melos. V večernih urah so nas obiskali tudi predstavniki somborskega društva. Prejeli smo veliki pokal za dobro sodelovanje z njihovim društvom. Naš organizator Pikulić je prejel še lepo sliko vojvodinskega salaša. Dušan je živel v Somborju, od leta 1983 pa živi v Murski Soboti.

V nedeljo smo po zajtrku odšli na mednarodno razstavo, ki je bila organizirana v prostorih športne dvorane. Tu se je izkazalo, da so Vojvodinci še vedno vodilna sila pri vzreji golobov, perutnine, okrasne ter vodne perutnine. V eni dvorani so bili razstavljeni golobi in kunci, v drugi perutnina, v naslednji ptice in papige. Najbolj me je pritegnila značilna somborska kokoš kaporka in nekaj piščančkov sem tudi kupil. Je precej podobna naši štajerki, le da je nekoliko bolj "kapitalna". Bolj kot razstava v dvorani me je presenetila množičnost pred samim prizoriščem, saj je bilo sejmarjev z obeh strani ulice in po vseh vzporednih dvoriščih res ogromno. Prodajali in kupovali so pa vse, kar bi si lahko zamislil. Bilo je še pa še perutnine, vseh vrst paprike, mini kozic in mnogoštevilnih kužkov vseh vrst in pasem, poceni, pa tudi dragih in vsi prodajalci so zagotavljali, da so živali *čipirane*. V gajbicah pa natlačenih rac, piščancev, gosi in seveda pripomočkov za razne načine krmljenja in napajanja za različne živali.

Po razstavi smo zopet odšli na *salaš*, kjer so nas še enkrat pogostili. Tako smo se odpravili proti domu polni lepih vtisov in vsi po vrsti smo si obljubljali, da se drugo leto spet snidemo. Na meji pa smo zopet trepetali pred strogimi pregledi madžarskih carinikov. Na to plat smo že skoraj pozabili, a je bila nekoč tudi plat naše zgodovine. Tu smo pač prečkali Schengensko mejo med Srbijo in Madžarsko.

Sadjarsko društvo Dravograd

Vančy

Člani sadjarskega društva Dravograd smo se zbrali na 2. občnem zboru in pregledali pestro dejavnost v preteklem obdobju. Načrtovanih je bilo veliko aktivnosti, ki so bile vse realizirane.

Predsednik izroča priložnostno darilo predavateljici Gordani Veber

Dotaknil se bom le glavnih, saj sem o nekaterih poročal že med letom. Začeli smo z ocenjevanjem sadnih likerjev, pripravili prikaz kuhanja cepilne smole, na Ojstrici ocenjevali mošt, prisostvovali

strokovno vodenem obrezovanju (Dr. Tonko) sadnega drevja in cepljenja, organizirali družabni izlet na Grubarjev vrh nad Šentjanžem in pripravili zelo odmevno razstavo sadja, saj je letina tudi v našem okolju bila res obilna. V oktobru smo imeli strokovno voden ekskurzijo na Vipavsko, organizirali smo nakup starih sort jablan in sodelovali s prispevki regijskega glasila Sad ŠUS, ki ga je prejel tudi vsak član društva. Sodelovali smo s sorodnimi društvi v regiji, navezali pa tudi stike širše v Sloveniji.

Za letošnje obdobje smo si zadali podobne cilje. Radi bi si uredili in opremili svoje društvene prostore, ki so nam tudi že obljubljeni. Da je zanimanje za tovrstno dejavnost v našem prostoru veliko, dokazuje članstvo, ki že krepko presega številko dvesto in se še veča. Vojko Škerlaj je na občnem zboru predaval o varstvu koščičarjev pred boleznimi in škodljivci, sam pa sem natresel nekaj kulturnih drobtin. Ob vseh večjih akcijah je vedno posrbljeno za prigrizek in tako je bilo tudi na tem občnem zboru. Brata Boštjan s harmoniko in Marko z baritonom sta poskrbela, da je bilo vzdušje še bolj sproščeno, in vsi, ki imajo radi domačo pesem, so jima veselo pritegnili.

Stara in novo vodstvo sadjarskega društva Avguštin Verhnjak s tajnikom in blagajnikom

Gospodar društva Rajko Duler po praktičnem prikazu filtriranja mošta z obema vzorcema

Pestro v mesecu januarju

Nevenka Knez

Športno društvo Sele-Vrhe ima vsako leto v svojem programu aktivnosti tudi novoletni pohod na Uršljo goro, ki po prebedeni praznični noči in zaradi "prenajedenih" želodcev več kot godi našemu počutju.

"Zdrav duh v zdravem telesu" pa je postal življenjski moto vseh nas, ki smo bili udeleženci zadovoljivo obiskanega 15. tradicionalnega pohoda, ki je bil zaradi letošnjega delovnega 2. januarja prestavljen na soboto, kar je mnogim tudi bolj ustrezalo. Naša pot se je kot vedno začela na Poštarskem domu na Selah. Letos žal narave zima ni ovila v sneg, zato smo pred vzponom zapuščali vso zeleno dolino ob Selčnici in šele pri prehodu 1000 metrov nadmorske višine, ko smo se po romarski poti dvignili nad kmetijo Verneršek, so se okrog nas začele

S svojim obiskom nas je počastil tudi podžupan Peter Cesar, za katerega upamo, da ne bo ostal le pri obljubah in bo še naprej rad prihajal k nam na Sele ter imel posluš tudi za nas. Zvezda stalnica na vaških prireditvah so tudi MPZ Franca Ksaverja Meška, ki so te dni preživeli skupaj s svojimi "boljšimi polovicami" na intenzivnih pevskih vajah v Termah Topolšica.

razprostirati večje zaplate "še lanskega snega", ki pa je bil prej bolj umazane kot bele barve.

Korak je bil dokaj lahkoten, razen na posameznih bolj uhojenih ledenih ploskvah, kjer so nam na pomoč

priskočile pohodniške palice. Letos na Uršlji ni bilo pretirane gneče planincev, smo se pa srečali s tistimi, ki so se na goro povzpeli že zelo zarana, in so bili priča sončnemu vzhodu, ki je bil po njihovih besedah nepozabno doživetje.

Selčani smo že vajeni, da se v soboto pred sklepno nedeljsko prireditvijo ob vaškem prazniku udeležujemo pohoda v Deželo škratov, ki ga tradicionalno organizira Kulturno-etnološko društvo Dežele škratov na Gmajni. Zadnjo soboto v januarju pa je Turistično društvo organiziralo nočni pohod za številne pohodnike po Meškovi poti, ki se vsako leto začne pri sv. Roku na Selah in konča pri sv. Neži na Vrhah.

Osrednja prireditev ob vaškem prazniku je tudi letos potekala v Večnamenskem domu na Selah, kjer vedno nabito polna dvorana željno pričakuje nastop najmlajših otrok, ki obiskujejo Vrtec in Osnovno šolo na Selah. Njihovi nastopi pri publiku vedno privabljajo obilo smeha in tudi kakšno solzo v oči. Brez občutka treme ali zadrege radi pokažejo, kaj so se naučili. Najboljši šolarji pa v nagrajenih spisih vedno znova dokazujejo, da bi po svojih sposobnostih in veseljem do pisanja lahko šli po poteh našega pisatelja Franca Ksaverja Meška.

Ne smemo pozabiti na podelitev priznanj Vaške skupnosti, ki sta jo za posebne dosežke in delovanje v korist kraja letos prejela Anton Lah in Tomislav Klemenčič. Bučne aplavze pa so želi tudi ostali nastopajoči, ki vedno radi sprejmejo povabilo na vaški praznik: pevska zbor Carintia Cantat in Bršljanke, pevka Alja Primožič ter folklorna skupina Škratov z

Vrtčevski otroci pod vodstvom vzgojiteljic Danice Bricman in Sergeje Hudolist so korajžno recitirali in zaplesali kavbojsko polko.

Zagmajškovega vrha. Piko na i pa je naredil vedno razigrani ansambel Stil 5, ki s svojimi dovtipi privablja obilo smeha. Tako se je v dobri volji izteklo nedeljsko

popoldne, ki se je ob kozarčku rujnega in ob grizljanju sladkih dobrot naših gospodinj počasi prevešalo v večer.

Osnovnošolci se radi plesno udeležujejo pod vodstvom učiteljice Marjete Vinšek.

Fantje na harmoniki po novem osvajajo dekleta z "Modrijanovo rožico".

Razglednica Vuzenice v oddaji Na zdravje!

TIC Vuzenica

Promocija majhnega kraja ali občine je zagotovo izjemnega pomena. Zato smo zelo veseli in ponosni, da smo dobili priložnost predstaviti se v zelo znani oddaji Na zdravje! na Televiziji Slovenija. Z velikim veseljem smo glas Vuzenice ponesli po širni Sloveniji.

V izjemno kratkem času smo morali pripraviti skladbo, ki bi predstavila naš kraj in turistično ponudbo. Na pomoč sta nam priskočila domači ansambel Veritas

V oddaji Na zdravje!

in kantavtor Adi Smolar, ki ga z Vuzenico povezujejo spomini na otroška leta, ki jih je preživel prav tu. Širni Sloveniji so naši rokodelci pokazali, kako se izdelujejo *šintli*, pokušali so domače dobrote izpod rok naših kmečkih žena, ki so se ponovno izvrstno izkazale, ter plesali skupaj s folklorno skupino društva Invalid Vuzenica. Anja Vajde, direktorica TIC-a, je voditelja oddaje Boštjana Romiha in vse, ki so si oddajo ogledali, povabila na potep po Vuzenici in izpostavila nekaj znamenitosti, ki bi si jih bilo vredno ogledati. Romih nam je zaupal, da mu Vuzenica ni tuja, saj je pred leti tam že povezoval koncert, in da zdaj, ko nas je bolje spoznal, zagotovo ponovno pride. Seveda ima Vuzenica še veliko skritih biserov, ki jih nismo mogli predstaviti, a

že to, da smo lahko predstavili vsaj delček naše turistične ponudbe, nam veliko pomeni.

V oddaji bi si želeli povedati še marsikaj, a žal so minute v njej precej omejene in treba se je držati pravil. Želimo si, da bi se lahko predstavila vsa naša društva, to bi si tudi zaslužila. A treba je biti zadovoljen z malim in z majhnimi koraki se lahko daleč pride. Zagotovo je za turizem v našem kraju to korak naprej. Pa ne le za občino Vuzenica, temveč za celo Koroško, saj smo tokrat združili moči ne le Vuzeničani, ampak tudi znana koroška restavracija Saloon, ki je pokazala, kako se pripravi pravi koroški *mežerle*. Lepo je sodelovati in se povezovati, le tako je mogoče doseči dobre rezultate. Želja mnogih, da bi sodelovali v tej oddaji, žal

Razglednica Vuzenice

ni bila uslišana, naša pa je bila in veseli smo, da je razglednica Vuzenice – in s tem tudi Koroška – opozorila nase v oddaji Na zdravje!

Svobodna misel

Anja Vajde

V nedeljo, 13. januarja, je na Primožu na Pohorju potekala proslava ob ustanovitvi Zidanškove brigade. Letos jo obeležujemo že 69. leto.

Dogodek se je začel slavnostno, in sicer s prihodom praporščakov domoljubnih društev Koroške. Za vse prisotne je spregovoril župan občine Vuzenica Franjo Golob. Osrednji govornik je bil domačin Branko Nabernik. V kulturnem programu so sodelovali Vaška godba Vuzenica, ansambel Diaton ter učenci OŠ Vuzenica. Program sem z besedo povezala Anja Vajde. Pomembno je, da na takšen način obudimo zgodovino in o njej poučimo mlajše generacije ter jih opomnimo, kako bojevito so se naši borci borili za nacionalni ponos in domovino. Svojo prisotnost so upravičili komisar brigade Franta Komel in Tone Kropovšek, podpredsednik skupnosti borcev Zidanškove brigade, ter mnogi drugi. Druženje smo zaključili ob malici, ki so jo za vse pripravili v domačem TŠD-ju, toplem čaju in partizanskih skladbah, ki jih je igral ansambel Diaton, ki skrbi za tradicijo iz preteklosti, ko je vsaka partizanska enota imela svojega harmonikarja, ki je skrbel za dvig borbene morale. Naše misli že bežijo k okrogli 70. obletnici prihodnje leto, ko se ponovno srečamo!

Slavnost ob 69-letnici ustanovitve Zidanškove brigade

Pomembno je, da ohranimo zavest o tem, kaj so za nas naredili naši dedje ...

Lesena peč na Trgu svobode

Peter Cesar, predsednik Turističnega društva Slovenj Gradec

Turistično društvo Slovenj Gradec je na predvečer slovenskega kulturnega praznika na Trgu svobode v Slovenj Gradcu pripravilo dogodek s krajšim programom. Pri recitaciji Prešernove Zdravljice in nekaterih drugih pesmi sta sodelovali Renata Cigale, ljubiteljska gledališka igralka, in Tatjana Krejan Košan, velika poznavalka buč in ljubiteljica starih običajev, vedno pripravljena popestriti dogajanja v našem mestu. Za glasbeno spremljavo na citrah je poskrbela Tanja Klančnik, ena od

Ob leseni peči smo se lahko ogreli

letošnjih prejemnic Bernekerjevega priznanja, članica gimnazijske skupine Matalaja. V hladnem zimskem večeru se je na Trgu svobode zbrala precejšnja množica obiskovalcev, nekaj pa jih je dogajanje opazovalo le od daleč.

Sproščen večerni klepet smo popestrili z vročim čajem in prigrizki, za dodaten vir toplote pa smo poskrbeli še s kurjenjem lesene peči, kar je bilo za večino prisotnih še prav posebej zanimivo.

Svečnica

Martina Cigler

Nekoč so bili naši predniki precej bolj verni, kot smo danes mi, in zato je bila svečnica, praznik luči, velik praznik. Svečnica je zadnji praznik v božičnem času, je dan, ko je bil Jezus darovan v templju.

V preteklosti se je ta praznik imenoval Marijino očiščevanje. Navada v tistih časih je bila, da je vsaka ženska, ki je rodila sina, morala za štirideset dni po porodu v božji tempelj, kjer je darovala, tako da se je očistila tudi v duhovnem smislu, Mariji, ki je deviška, pa tega ne bi bilo treba storiti, vendar se je podvrgla pravilom. Po stari judovski navadi gre torej za čas očiščevanja.

Obred, pri katerem duhovnik blagoslovi sveče in vodi procesijo s prižganimi svečami, izvira iz 4. stoletja. Obred je posledica starodavnega izročila, ker je hrepenenje po luči med prvobitnimi značilnostmi človeške narave. S prekrižanimi svečami na prsih ljudi duhovnik poda blagoslov za zdravje grla, procesija s svečkami pa pomeni prispodobno Mesije, ki razsvetljuje človeštvo in mu razodeva smisel sveta in življenja.

Običaji

Jožefa Hovnik

Gospoda Franca Ksaverja Meška tu na Selah pri sv. Roku ne bomo pozabili. Ravno sem sedela pri televizijem ekranu, ko so prikazovali njegovo domačijo in rojstni kraj Ključarovce pri

Ormožu, kjer je preživel svojo mladost. Takrat pa so potrkali na vrata sveti trije kralji, ki so v hišo prinesli božji blagoslov in mi polepšali večer s pesmijo. Malo smo še pokramljali in že so šli dalje trosit božji blagoslov po kraju, kjer je celih štirideset let živel Ksaver Meško. Lepo jih je videti, mlade in starejše, ki hodijo po njegovi poteh in ohranjajo tradicijo.

Iz kuhinje disa

Rukola – skromna rastlina z razkošno uporabnostjo

Boštjan Jurič

Le katera rastlina zmore poganjati avtomobile, popestriti "zakonsko življenje", hkrati pa se skromno pomešati v skledo zelene solate ali začiniti pico? Verjeli ali ne – nezahtevna rukola je vse to in še več.

Poimenovanje

Ko govorimo o rukoli (ali 'rukvici'), imamo pri nas po navadi v mislih vrsto *Eruca sativa*. Pod istim imenom pa obstajata še dve sorodni vrsti z nekoliko izrazitejšim okusom, ki ju najdemo tudi v naravi (predvsem v mediteranskem okolju): tankolistni dvoredec, *Diplotaxis tenuifolia*, in obzidni dvoredec, *Diplotaxis muralis*. Vse tri vrste spadajo v družino križnic, *Brassicaceae*. To je zelo številna družina z mnogimi znanimi in pomembnimi rastlinami (vsebuje preko 3500 vrst). Veliko nam pove njeno poimenovanje v različnih jezikih. Slovenski izraz križnice izhaja iz oblike štirih venčnih listov, ki so razporejeni v križ, in je pravzaprav prevod starega imena te družine, *Cruciferae*, ki je sicer še vedno v uporabi. Pri nekaterih angleško govorečih narodih

Mlada rukola <http://spiritofthegarden.files.wordpress.com/2012/01/dscn7031.jpg>

Slastna solata http://duespaggetti.files.wordpress.com/2011/06/dsc_0280.jpg

je v uporabi ime "mustards" ali po naše "gorčičnica", nekateri (predvsem slovanski) narodi pa to družino poimenujejo "kapustna", po njenem najbolj uporabljanem predstavniku – zelju.

Vsestranska uporabnost

Za okus in aromo rukole je ključnih preko 50 vrst različnih snovi. Ena izmed najpomembnejših je skupina glukozinolatov. Raziskave kažejo, da le-ti pomagajo pri razstrupitvi organizma in zmanjšujejo tveganje za nastanek raka. Sicer pa je rukola bolj izrazitega okusa in bolj pikantna takrat, ko raste v bolj toplih in suhih razmerah, enako pa velja za starejše liste. Listi vsebujejo precej vitamina C, vitamina A, železa in vlaknin. Ugodno vplivajo na prebavo in na želodčno klimo, saj zmanjšujejo izločanje želodčne kisline.

Vendar še zdaleč niso samo listi tisti, ki so uporabni. Že v antiki so iz semen stiskali olje, verjeli pa so tudi, da rukola deluje kot afrodiziak. Kot naj bi v svojih vrsticah zapisal Vergil: Et veneris revocans eruca morantuem (in rukola vzbudi spolno slo dremotnih ljudi). Najbrž je to tudi razlog, da je bilo v srednjem veku prepovedano gojenje rukole v samostanskih vrtovih. Rukolo gojijo tudi zaradi semen za pridobivanje olja (predvsem v Indiji in Pakistanu). To olje se uporablja pretežno v industrijske namene, saj za človeško prehrano zaradi visoke vsebnosti določenih maščobnih kislin ni najbolj primerno. Ponekod pa iz semen izdelujejo celo gorčico.

Popestritev domače kuhinje

Gojenje rukole na domačem vrtu ali okenski polici je precej nezahtevno. Na prostem jo lahko sejemo celo leto, ko je temperatura višja od 5 °C. Liste lahko začnemo rezati že po dobrem mesecu rasti.

Njena uporaba v kuhinji je v zadnjih časih postala precej modna, čeprav ima v mediteranskih deželah že zelo dolgo tradicijo. Na italijanskem otoku Ischia iz nje na primer izdelujejo aperitiv, imenovan rucolino. Za slovensko primorje pa naj bi bila rukola značilna predvsem v kombinaciji s krompirjem (juhe, solate) ter v sirnem bureku.

Sam najbolj cenim preproste jedi iz rukole (na primer solate) in kot dodatek raznim jedem. Da si boste lažje predstavljali, poskusite enostavne kanapejčke, pečene v pečici: na koščke kruha (najbolje na koleške narezane bageta) položimo rezino mocarele, peščico rukole ter rezino paradižnika. Vse skupaj po želji začimimo z mediteranskimi začimbami in za nekaj minut položimo v segreto pečico. Če res ne gre brez mesa, pa kruhke "začimimo" z rezino pršuta ali nekaj tunine ...

Preprosto in okusno http://gerechtjes.files.wordpress.com/2012/02/img_1072.jpg

Viri:

Ugrinovič, Kristina. Kaj daje vonj in okus rukoli? V: Kvarakadabra v kuhinji. Kvarakadabra – društvo za tolmačenje znanosti, 2009. 145–152.
Pušenjak, Miša. Zelenjavni vrt. Kmečki glas, 2007. 314–315.
Wikipedia, angleška. *Eruca sativa*.
http://en.wikipedia.org/wiki/Eruca_sativa

Navadna zvezdica (kurja črevca)

Preprosta divja hrana

Martina Cigler

Med prvimi znanilkami pomladi je tudi nam vsem poznan nadležni plevel **navadna zvezdica** ali **kurja črevca**, *Stellaria media*. Če pa bi vedeli, koliko hranljivih snovi ima v nikoli pomrznjenih listih, bi nanjo gledali drugače in je ne bi jezno pulili iz gredic. Iz nje pripravimo vse mogoče od rižot, prikuhe in divjih osvežilnih solat. Nasploh nas pomlad razveseli z zgodnjimi užitnimi in hranljivimi divjimi rastlinami, ki nam

popestrijo jedilnik, ki je v večini primerov vsaj pozimi pretežak. Navadna zvezdica vsebuje največ hranil spomladi in zgodaj jeseni, uporabimo pa vedno zgornje dele stebelc. Vsebuje enkrat toliko železa kot špinača in približno toliko kot kopriva, vsebuje še magnezij, kalcij, vitamin C (enkrat več kot ga je v limonah), beta karoten, druge vitamine in rudnine, hkrati pa jo odlikuje hrustljav okus po mladi koruzi.

Recept za dušeno zvezdico

V posodi segrejemo malo oljčnega olja ali malo vode, dodamo velik kup poganjkov in na zmernem ognju med občasnim mešanjem dušimo, da se poganjki nekoliko zmečajo, običajno je dovolj že nekaj minut. Na koncu dodamo strt strok česna, začnimo z muškatnim oreščkom in solimo po okusu ali prilijemo kanec sojine omake, nekajkrat premešamo in zabelimo z malo oljčnega olja. Dušena zvezdica se uživa podobno kot špinača, kot priloga ali samostojna jed.

Iz "kurjih črevc" pa lahko naredimo tudi čaj proti kašlju: čajno žličko navadne zvezdice prelijemo z eno skodelico vrele vode, pustimo stati šest minut in odcedimo. Sladkamo ga z gozdnim medom. Čaj pijemo topel trikrat na dan po eno skodelico.

Vir: Cotesse D.: Divja hrana, Kmečki glas 2005

Zimske športne igre Zelen Breg 2013

Miha Šipek

Foto: Jože Matečko

Najstarejša tekmovalka Danica Glavica

Kljub majhni količini snega na Zelen Bregu in precej toplemu vremenu za ta letni čas so zavzeti domačini tudi letos uspeli pripravili tradicionalne sankaske tekme.

Sankaška tekma bi morala biti na sporedu v soboto, 2. februarja 2013, vendar so jo organizatorji predstavili na nedeljo, saj je v soboto zjutraj začelo precej močno deževati, kasneje pa so se

Deklice in dečki do 12 let

na srečo domačinov Zelen Brega dežne kapljice spremenile v snežinke in tudi temperature so se spustile pod ledišče. Na letošnjih sankoških tekmah se je zbralo 64 odraslih in 11 otrok, pričakovano nekoliko manj zaradi slabega vremena prejšnji dan. Otroci so vozili po skrajšani progi, od starta pri Lizijevi cesti do cilja pri Liziju, vsi ostali pa so vozili od Jankovega vrha in do cilja pri Liziju. Tekmovalo se je v desetih različnih starostnih kategorijah in ekipno, ekipo pa sestavljali štirje tekmovalci. Vsak tekmovalec je ob prihodu v cilj oddal štartno številko in dobil malico. Najboljši trije po kategorijah so prejeli pokale in diplome, zadnji pa po tradiciji klobase.

Namen teh iger danes je isti kot nekoč, in sicer gre v prvi vrsti za druženje, saj gre

Tekmovalac Ivo Jošt na progi

Povezovalka Sabina Ranc

Ena gasilska pred startom ...

Petintrideseti pohod po poteh Pohorskega bataljona

Mirko Tovšak

Kolona pohodnikov na poti

Planinsko društvo Zreče je letos že petintridesetič pripravilo množični pohod po poteh Pohorskega bataljona. Pohod je organiziran v spomin na zadnjo bitko tega bataljona, ki jo je bojeval 8. januarja 1943 na Osankarici pri Treh žeblih. Bataljon je v takratni hudi zimi pri Treh žeblih prezimoval v svojih bivakih. Tega

dne je 2000 oboroženih nemških vojakov in drugih pripadnikov nemških enot obkolo 70 borcev bataljona, ki so se ob številni premoči bojevali do poslednjega moža. Pri življenju je ostal le en borec tega bataljona, vendar so ga kasneje, meseca julija, po strahovitih mučenjih v zaporu ustrelili kot talca. V tej zadnji borbi bataljona sta padla tudi borca domačina iz Mislinje Zdravko Čebular in Ernest Prevolnik. Patrulja bataljona, ki je bila tistega dne na drugi lokaciji, je kasneje padla po izdajstvu domačina v Završah nad Mislinjo.

Še pred nekaj leti je bil pohod organiziran istočasno s proslavo, ki jo prav tako vsako leto v spomin na ta dogodek organizirajo organizacije ZB s tega območja. Tako so se pohodniki lahko vsako leto udeleževali te proslave, zdaj pa že dve leti organizatorji proslavo pripravljajo ločeno od planinskega pohoda, kar nedvomno zmanjšuje odmevnost obeh prireditev. Organizatorji se sicer izgovarjajo, da bi istočasna izvedba proslave in pohoda povzročila preveč prometnih težav s parkiranjem številnih avtobusov v zaselku Kot pod Osankarico, vendar smo prepričani, da bi se ta problem lahko rešil s primerno organizacijo. Po informacijah, ki so nam na voljo, se je same proslave udeležilo preko 2000 ljudi, sobotnega pohoda pa tudi več kot 1000 pohodnikov. Kakor koli

Del naše skupine pri spomeniku padlim borcem

že, tudi letošnji pohod je v celoti uspel, preko 60 pohodnikov, ki so uživali na planinskih poteh od Peska do Osankarice je bilo iz Planinskega društva Mislinja. Ob spomeniku padlim borcem smo se na to junaško dejanje spomnili ob spontanem petju partizanskih pesmi, ob spominskem kamnu Zdravku Čebularju - Radu pa smo prižgali svečo. Teden dni pred tem je na proslavi sodelovala tudi delegacija Občine Mislinja, ki so jo spremljali tudi drugi udeleženci proslave. Delegacija je ob tej priliki na kraju dogodka položila spominski venec.

Pohod smo zaključili v Zrečah na zaključni prireditvi, kjer sta udeležencem spregovorila predsednik PD Zreče Drago Črešnar in predsednik njihovega območnega združenja ZB.

Vsako leto po Šisernikovi poti

Karli Hauser, univ. dipl. inž.,
Jože Potočnik, prof.

Foto: Mirko Tovšak

Viharnik je v lanski marčevski številki objavil, da je Planinsko društvo Slovenj Gradec februarja organiziralo 20. pohod po Šisernikovi poti. Prav je, da oživljamo spomin na Jožeta Šisernika in njegovo spominsko pot, o kateri sva pisala tudi Karli Hauser, univ. dipl. inž., in Jože Potočnik, prof., v almanahu 70 let planinstva v Mislinjski dolini (1989).

Spominska pot Jožeta Šisernika

Spominska pot Jožeta Šisernika vodi iz Dravograda do Koče pod Kremžarjevim vrhom in je namenjena planincem, ki prečkajo Pohorje, ter vsem, ki želijo

Mal'ca

spoznati skrajno zahodni del pogorja. Pot je dolga približno 15 kilometrov, nad Dravogradom (Bukovje) ter pod Kremžarjevim vrhom se močno vzpne, ves ostali del pa je precej položen. Pot vodi večinoma ob grebenih nad

Mislinjsko dolino s Plešivcem in Peco v ozadju, na Košenjak nad Dravogradom, na Trbonjski jarek in na nižje ležeče kmetije. Pot se prične pri železniškem prehodu ob postaji v Dravogradu ter po dobro

Počitek

vzdrževani trimski stezi mimo razgledne skale doseže vršni greben (okoli 2–2,5 km; 300 m višinske razlike). Večinoma se vije skozi mlajši, nasajen smrekov gozd, nekaj pa je še prvotnega starega bukovega. Na grebenu se pot obrne proti vzhodu – sprva strmo navzgor, od kmetije Ošlovnik pa po cesti navzdol. Po dobrih 3 kilometrih doseže Cviterško sedlo, ki je križišče različnih cest, zlasti pa povezava med Otiškim Vrhom ter Trbonjskim jarkom. Približno en kilometer od Ošlovnika je na vršnem slemenu cerkva sv. Danijela, od koder je lep razgled na skrajno zahodni del Pohorja, Trbonjski jarek, Mislinjsko dolino ter Dravsko dolino s Košenjakom v ozadju.

Od Cviterškega sedla do Lakuž, to je do naslednjega prelaza, se pot vije 4,5 kilometra položno ob zahodni strani pohorskega slemena mimo kmetij Kluk, Matvoz in Lubas. Vmes naletimo na mogočno stoletno Močnikovo smreko, ki je nekoč rasla na pašniku, danes pa jo obdaja mlad gozd. Pred Lakužami se pot priključi na cesto, ki vodi do cerkvice sv. Ane, markacije, ki jim sledimo, pa na jugovzhod do sedla. Nadaljujemo mimo kmetije Škratek, porušene partizanske domačije Zapečnik (sedaj vikend) in pri partizanskem spomeniku stopimo na naslednjo cesto. Približno en kilometer

vzhodno leži večja kmetija Jesenk, ki naj bi bila zgrajena na mestu manjšega samostana iz 14. stoletja, nas pa markacija popelje po cesti do kmetije Zg. Kavdek (kapelica). Markirana pot zavije ostro proti vzhodu na novo zgrajeno cesto, po njej mimo kmetije Pečoler ter se za njo priključi na gozdno vlako. Po kilometru in pol doseže cesto pri Osirniškem križu (kapelica). Kmalu smo pri lovski koči, od koder pridemo po položni gozdni poti do slemena in nato do sedla pod Kremžarjevim vrhom. Na zahodni strani naletimo na odcep transverzalne poti proti Slovenj Gradcu, od tu pa imamo le še sto metrov do Koče pod Kremžarjevim vrhom (1164 m). Čas hoje od Dravograda do Kremžarice: približno 4 ure.

S pohodnimi palicami je lažje

Zapisa o Jožetu Šiserniku in o njegovi spominski poti sta bila objavljena v almanahu 70 let planinstva v Mislinjski dolini.

Planinsko društvo Slovenj Gradec je doslej izdalo dva almanaha: 70 let planinstva v Mislinjski dolini (1919–1989) in 80 let Planinskega društva Slovenj Gradec (1919–1999). Pri obeh almanahih je gospod Ivan Šisernik zavzeto sodeloval pri oblikovanju vsebine. Uspešno in veliko delo je opravil za drugi almanah, saj je bil odgovorni urednik, podpisan pa je kot glavni urednik. To je bil tudi čas, ko je predsedoval društvu od leta 1988 do 1996. Njegovo poročilo je bilo bogato razčlenjeno in še danes je vredno posnemanja. Kot predsednik PD je znanemu Bogdanu Žolnirju, prvemu ravnatelju našega muzeja, velikemu planincu in piscu o zgodovini planinstva v Mislinjski dolini, poslal pristrčno čestitko za njegovo 85-letnico in je objavljena v drugem almanahu na strani 24.

Jože Potočnik, prof., je leta 1989 za delo pri zgoraj omenjenih almanahih prejel bronasti častni znak PZS. (op. ur.)

Razvojni CEnter

KOroškega

GOspodarstva

GLI d.o.o.

Gozdno lesni inženiring

Ob slovenskem kulturnem prazniku 2013

Mira Strmčnik,
Bernekerjeva nagrajenka preteklega leta

Mira Strmčnik Foto: Prima Foto

Počaščena sem, da lahko kot ljubiteljska kulturna ustvarjalka in Bernekerjeva nagrajenka preteklega leta spregovorim ob kulturnem prazniku. Ravno ob prazniku kulturi v čast naj bi začutili nekje globoko v sebi več prazničnosti, morda celo komorne vzvišenosti, nacionalne občutljivosti in ponosa, morda celo občutka trdnosti in povezanosti, kot je v Prešernovem sporočilu, pa naj si bo v katerikoli kitici Zdravljice. V Prešernovih Poezijah je toliko umetniške moči in toliko miselnega in čustvenega bogastva, da bo iz njih črpal in z njimi dihal sleherni rod slovenstva.

"Slovenije ne bi bilo, če ne bi imela svoje kulture – navad svojih prebivalcev, umetnosti svojih ustvarjalcev in volje tistih, ki so soustvarjali slovensko identiteto," so besede pisatelja Cirila Zlobca.

Ob vstopu v Evropsko unijo smo čutili nekaj nelagodja, strahu. Bodo ogroženi

jezik, kultura, identiteta, bomo prepoznavni, se bomo potopili v evropskosti? Nič od tega se ni zgodilo, razen da sami sebe znotraj razjedamo, si jemljemo energijo, si povzročamo težave in dušimo polet duha, idej, radoživosti in novega zagona. Prešernov dan je nastal iz občudovanja vredne ideje in že v svojih začetkih se je obdal s prazničnostjo. Naš slovenski Goethe je čaščenec slovenskega naroda, čeprav romanja Slovencev v njegovo rojstno Vrbo ali poslednji dom v Kranju niso množična, kot so v kraje Mozarta ali Goetheja, Puškina, Lermontova, kamor se zgrinja kulturna srenja in popotništvo sveta. Tistega, kar o Prešernovem delu sporočajo leksikoni in enciklopedije sveta, je veliko. Pa vendar premalo, da bi številnejše popotnike iz oddaljenega sveta nagovorili k obiskovanju obeh hiš pesnikovega bivanja. Spominske kraje je treba najprej urediti, da bo spomin prešel v množično zavest domačega človeka ter naključnih in nenaključnih popotnikov. To smo v Slovenj Gradcu znali storiti z Wolfovo rojstno hišo v letu, ko smo bili partnersko mesto Evropske prestolnice kulture.

Kultura je in bo vedno bolj prečiščena točka naše identitete in našega sobivanja v Evropi. Komu in čemu naj koristi avtohtona slovenska kultura v poenoteni Evropi, v kateri se bomo razlikovali samo po tem, kdo je gospodar in kdo sluga, če ne bomo v koraku s časom razvijali in ohranjali korenin kulture in kulturne dediščine z brstjem novega časa in za to namenili zadovoljivega deleža proračunskih sredstev? In zaradi vsega tega šolstvo in kultura ne smeta biti potrata ne za državo ne za občine. Toliko kulturnega hotenja je v našem narodu in v našem mestu, ki je v zadnjem času doživelo kulturni preporod, prihajajo nove generacije, vsak prida svoj delež, svoje brstenje časa na trdne temelje.

Kulturna politika brez kulturnega ministrstva zanemarja kulturna društva in daje prednost državnim in profitno naravnanim kulturnim institucijam, delež javnih sredstev za društveno kulturo se zmanjšuje. Kulturna društva prispevajo najmanj polovico vsega kulturnega dogajanja v državi, a se zanj namenja manj kot 3 % "kulturnega proračuna". Večina slovenskih lokalnih skupnosti namenja za delovanje društev premalo denarja, čeprav so pogosto marsikje

edini nosilci kulturnih programov, ki zajemajo obsežno prostovoljno delovanje in samoiniciativnost. To pomeni leta prostovoljnega dela, snovanj, druženj in nastopov. Koliko posameznikov je ustvarjalo in držalo stvari nad vodo? To so vrednote, ki dišijo po človeku, po bogastvu njegove izraznosti, po vetru njegove radovednosti in radoživosti na kakršen koli način povedati svoje sanje in svojo bolečino, svojo slo, čutiti živo roko in slišati živo besedo, se dotakniti pravljicne lutke, dokazati, da je ples poezija nog. Materna beseda čaša opojnosti, slika notranja pokrajina osebnosti, zgodba praznični kruh, ki ga nameniš drugim, *zibenšrit* dota iz babičine skrinje, sešteti oblački stripa čreda navihanih, zgovornih misli, pretanjeno zapeta pesem lepota sama, pripoved instrumentov trenutek, ki vstopi v živino vsakdana, zanos komikov tudi iskrenost, da se ozremo vase ... Skratka, da je vsaka izmed ljubiteljskih kulturnih dejavnosti vredna, da se ji posvetimo, se v njej preizkusimo in uživamo.

Ljubiteljska kultura v Sloveniji je svojevrsten fenomen. Uradne številke temu pritrujejo: v Sloveniji deluje kar 3959 ljubiteljskih skupin, ki so povezane v 2700 kulturnih društvih in kulturnih zvezah. Ljubiteljsko kulturo podpira Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, ki spodbuja in krepi regionalne kulturne povezave in razvoj.

Preživimo praznik kulture malo drugače, z zavestjo, da je to naš vseslovenski praznik, za katerega smo si vsi enotni, da je to naš vseslovenski praznik – ne glede na barve in strani neba.

Kdaj smo zadnjič vzeli v roke knjigo? Ob slovenskem kulturnem prazniku storimo prav to. Praznujmo s knjigo. Na knjižnih policah naših domov ne bi smele manjkati Prešernove Poezije in vsaj ob letu, ob prazniku, naj se oko ustavi na drobcenem verzu, morda si ga vtisnemo v spomin.

Kultura bogati vsakega od nas, še z večjo subtilnostjo se zavedam, kako me bogati in polni tudi danes, ko se mi življenje obrača drugače, kot bi si želela. V njej najdem iskrice upanja in lepote.

Ob slovenskem kulturnem prazniku vsem iskreno čestitam, praznujmo ga in napolnimo ga z vsebino.

Sneguljčica in sedem palčkov

Predstavitve alpinistične odprave

Milena J. Cigler

Foto: Člani odprave

31. januarja 2013 je v prostorih Knjižnice Franca Ksaverja Meška potekal zanimiv večer z ogledom filma s poti po bolivijskih gorah, ki ga je pripravila Marta Krejan. Preden sem šla na predstavitev, sem se vprašala, kaj sploh vem o Boliviji, in ugotovila, da bore malo. Vem, da so prebivalci Indijanci, pomešani s Španci, da so tod živeli Inki, ki so jih v 16. stol. Španci potisnili na obrobje, in da je mesto La Paz skoraj na 4000 m nadmorske višine. Morda je nenavadno, toda 85 % Bolivijcev je pismenih, če držijo podatki iz atlasa. Nad tem bi se lahko zamislili tisti, ki se jim ne ljubi izobraževati ali prebrati kake knjige ...

Moji junaki, to so "sedem palčkov in Sneguljčica", pa so člani Alpinističnega kluba Ravne na Koroškem. In Sneguljčica, Marta Krejan, znana alpinistka in dopisnica Planinskega vestnika je urednica naše revije Viharnik. Po dveh dneh odhoda od doma konec lanskega junija so naši gorniki pristali na letališču v La Pazu. Ogromno prtljage, kot se za alpiniste spodobi, so zložili v avtobus in se odpeljali proti hotelu. Prvi teden dni, dokler niso organizirali vsega potrebnega za bivanje v gorah, so namreč bivali v hotelu in hodili na aklimatizacijske ture. La Paz jih je očaral z vrvežem na ulicah, s pisanimi oblačili domačinov, avtomobili pretežno znamke Toyota, tržnicami z ogromno sadja ... Glavna motivacija, da so se odločili raziskati ta del Južne Amerike, je bila spoznati doslej še manj raziskani del Andov, Apolobambo. Cordillera Apolobamba je gorovje na meji med Perujem in Bolivijo in sega 50 kilometrov od vzhoda na zahod in 30 kilometrov z juga na sever. Ker je La Paz, vladno mesto Bolivije, na višini 3600 metrov, so aklimatizacijske vzpone lahko opravljali kar od tam. Po tednu dni pa so natovorili vso opremo na kombi, vključno s plinsko jeklenko, ki je

Ledeniška razpoka

na poti proti Apolobambi poletela s strehe, ker jih je premetavalo kot na morju v viharju, in krenili proti svojim goram. Nato jih je presenetil še dež s snegom, a le en dan; glede tega so imeli res srečo. Res pa je v hribih snežilo par dni prej, zaradi česar so prakticirali oni korak: dva naprej in enega ali več nazaj. Po dveh dneh odhoda iz La Paza so s prelaza nad jezom Lago Suches okoli 300 višinskih metrov niže zagledali krasno mesto za postavitve baznega tabora. Zaskrbljeni so čakali na gonjače z mulami, ki so nosile njihovo opremo, saj na 4700 m nad morjem zna biti presneto mraz in skrbelo jih je, kako bodo prenočili. Gonjači so prignali mule še pred mrakom in šotori so zrasli, kot bi mignil, čeprav jih je pri postavljanju oviral močan veter. Doživeli so tudi razočaranje v zvezi s plezanjem na šesttisočak Chaupi Orko in smučanjem z njega. Ramiro, domačin, ki

jih je spremljal do baze, je zatrjeval, da sta dovolj dva dneva, da splezajo na vrh in se vrnejo v bazo, a ko so spoznali, da je za to potreben najmanj še en dan, oni pa so bili brez hrane, so se obrnili in se po osemnajstih urah hoje "zvalili" v šotor v bazi.

Štehi kljub temu ni opustil misli na turno smuko, zato je drugi dan Ramira prepričal, da gre z njim na vrh Palomani Tranca, s katerega se je potem po uspešnem vzponu spustil s smučmi. Po znanih podatkih je bil to prvi smučarski spust s te gore. Ramiro je po njihovem odhodu v zahvalo dobil njegove *pancerje*. Tudi "Sneguljčica" se lahko pohvali z osebnim rekordom: po trudapolnem gaženju snega, plezanju po ledu, izogibanju ledeniškim razpokam in z dvema raztežajema skalnega plezanja je z Domnom preplezala smer Krikosa na 5633 metrov visoko goro. Za to pa se je bilo vredno toliko truditi in mučiti noge. In za vrhunec srečnih naključij je z vrha te gore lahko domačim sporočila, da je njen zvinjeni gleženj edina zoprna stvar, ki se je zgodila do takrat, in to z navadnega mobilnika, saj je bil satelitski telefon v bazi pokvarjen, tam pa mobilniki signala niso "ulovili".

Ena od gora, na katero so se povzpeli, je bila zaobljena kot kepica sladoleda, ali kot "knedl".

V baznem taboru so imeli pred tem vzponom posebnega gosta, manjšega črnega psa. Klicali so ga Pero, ker je špansko pes *perro*. In potem jim je sledil pri prečanju reke, pri iskanju prehodov,

Zapi - dva koraka gor, en korak dol ...

Nadaljevanje na str. 30

tekel naprej in priskakljaj nazaj k njim, zvečer pa se zleknil poleg njihovega šotora.

Čeprav so se bali, da bodo psa reševali iz ledeniških razpok, se je obrnilo drugače, in so najboljše prehode našli, če so sledili psu. In Marti je prišlo na misel, če ni ta pes kakšen mutiran gams ... Občudovali so Štehija, ki je turno smučal tudi s tega vrha in se iskreno čudili njegovi spretnosti.

Naj omenim še "tri modre". Miha, Fižola in Vinko so si ta naziv prislužili s svojimi izkušnjami in nasveti, ki pridejo skupaj z leti. Modrost na taki odpravi pa je vsekakor dobrodošla.

Skupaj so vsi člani splezali na osem vrhov, z dveh pa je Štehi tudi smučal.

Kar smo videli na posnetkih, da je Santos kuhal, je bilo podobno rezancem ali špagetom. Vendar v razmerah, ko moraš veliko hoditi, vse tekne. Marta je po končanem filmu na vprašanje, kakšna je hrana, povedala, da se je ona od vseh najteže navadila nanjo, čeprav so jedilnik maksimalno prilagodili evropskemu. Zabavno je bilo tudi videti, da so dvakrat na poti, na prostem, seveda, z velikim navdušenjem jedli – *pohano* piško.

Marta se je na koncu predstavitve zahvalila kuharju v bazi Santosu in vsem sponzorjem, brez katerih ta odprava ne bi bila mogoča. Posebna hvala Gozdnemu gospodarstvu SG, d. d., in njunima povezanima družbama GLI in INPO. Vsi, ki so jim pomagali, so navedeni v kratkem povzetku poti v Viharniku julij-avgust 2012.

Moram reči, da me je najbolj pretreslo, ko sem videla, kako so se za razvedrilo na koncu odprave s kolesi spustili po cesti, ki sicer ni prometna, prevozili pa so 3000 metrov višinske razlike. Zdelo se mi je, da se bo vsak čas kateri od njih postavil na glavo. Bilo je osupljivo in nenavadno za nas običajne ljudi.

Tudi to je bilo zanimivo, kako so naši "palčki in Sneguljčica" izčrpani sedeli po končanih turah v šotoru, zunaj pa so domačini igrali nogomet.

Občudovala sem njihovo voljo in vzdržljivost, saj se spomnim, kako sem sama nekoč osvajala karavanške gore in se na vsakem novem osvajanju smilila sama sebi, na koncu, ko bi morala samo še prečkati asfaltno cesto, pa ni šlo več in sem kar obsedela. Šele misel na vodo me

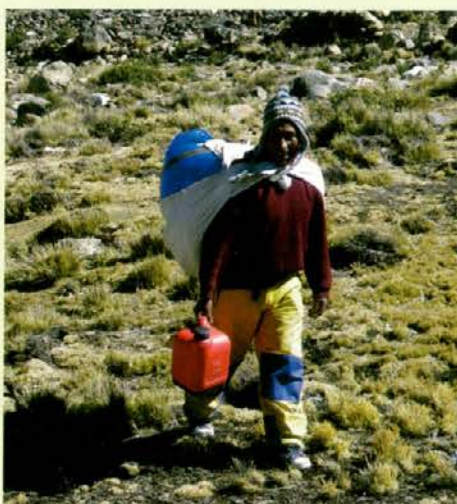

Po ledeniku na 5500 metrih

je spravila čez.

Pozabila sem omeniti, da je v filmu bilo prikazano, kako moški hodijo v Ande iskat zlato, čeprav ga je menda sila malo. Bolivija je med najrevnejšimi državami Južne Amerike, saj 60 % prebivalcev živi pod pragom revščine. S čim se sicer preživljajo prebivalci – Indijanci, mi ni jasno, saj je zemlja videti popolnoma izsušena in neplodna. In kaj jedo lame, alpake in druge živali, ko nikjer ni videti trave? Ali jo vlečejo iz peska ali jedo zemljo?

Let nazaj je bil poln razprav o dogodivščinah in dosežkih ... Kot je povedala Marta: "Če ne greš, nimaš zgodbe. In če nimaš zgodbe, nimaš o čem pripovedovati." Če alpinisti ne bi šli, tudi tega sestavka ne bi bilo. In čudovitih posnetkov in čudovite spremljajoče glasbe ob njih. Zares sem uživala! Večkrat si očitam, zakaj se nisem podala po svetu, ko sem bila mlajša. Takrat imaš res pogum za podvige. Zdaj se mi pa včasih še iz dnevne sobe ne ljubi pokukati.

Santos

Peru ob skodelici čaja

Ivan Rus

V Pamečah že nekaj let deluje skupina za samopomoč Vrtnice, vodi jo pa Danica Gašper, univ. dipl. soc. delavka. V skupini nas je enajst: devet "vrtnic" in dva "trna". Delujemo res homogeno in marsikaj si zaupamo.

Srečujemo se vsak petek ob 17. uri in se pogovarjamo in preberemo tudi kakšno zgodbico. Vesel sem, ko se od srca nasmejijo, če jim je kakšna moja zgodbica všeč. Tako vsaj enkrat na teden odložimo skrbi na stran.

Lanskega poletja smo odšli skupaj s skupinama Jesen iz Dovž in Sreča iz Slovenj Gradca v Slovenske Gorice v kraj Sveta Ana. Ogledali smo si, kako ljubiteljica domačih zelišč skrbi za rast teh rastlin. Ne da se opisati, kako lepo ima vse nasejano, saj moraš to preprosto videti na lastne oči.

V jeseni smo šli na Prevalje na Medgeneracijsko srečanje za samopomoč koroške regije Lučka. Po kulturnem programu, kjer se je prebrala tudi moja zgodbica Polži, je bila izdatna večerja. Želim si, da bi bilo še več takšnih srečanj.

18. januarja 2013 smo imeli v Osnovni šoli Pameče ob potopisno predavanje o Peruju, ki ga nam je predstavila Milena Pačnik, zaposlena na Centru vzgoje, izobraževanja in usposabljanja Velenje. Ob skodelici čaja nam je slikovito predstavila svoje popotovanje po Peruju, ki je trajalo kar dva meseca. Marsikaj sem odnesel od s slikami prikazanega življenja Perujcev. Milena Pačnik je živela

pri misijonarski sestri Andreji, kateri je pomagala pri vsakodnevni opravi. Obiskovala je družine, pri katerih so bili otroci s posebnimi potrebami. Za njih normalno življenje je za naše razmere težko. Peru se deli na tri dele: obmorski Tihi ocean, Centralne Ande in džunglo. Glavno mesto je Lima. Vesel sem, da je moja soseda Milena tako dobro opisala doživljanje in občutke s popotovanja po Peruju.

Po Peruju ...

Nemški večer na Srednji šoli Slovenj Gradec in Muta

Anja Robin, dijakinja 4. letnika

Foto: Tomaž Šoster

Dijaki 4. letnika v programu gastronomija in turizem smo v predzadnjem januarskem ponedeljku pripravili poseben dvojezični večer za svoje starše, učitelje in ostale goste. Ta prireditev je bila zaključek projekta 4 alpske dežele, ki je potekal od septembra lani. Potrudili smo se in gostom doživeto približali aktivnosti preteklih mesecev.

Tako smo dijaki sami pripravili kulinarčne dobrote nemških dežel in jih nato tudi pokusili. Ponudili smo raznovrstne in Slovincem manj znane jedi, med drugim švicarsko solato, marinirano govedino s kruhovimi cmoki, nebo in zemljo, bavarsko kremo, solnograške žličnike, Sacher torto itd. V kuhinji smo bili kar spretni, saj so gostje bili navdušeni nad našimi sposobnostmi. Kar nekaj staršev je prej mislilo, da kuhinja ni primeren prostor za nas,

Dijaki pripravljajo avstrijsko prilogo Spätzle

vendar se sedaj lahko pohvalimo, da si prav vsi želijo, da doma družini pripravimo jedi, ki smo se jih naučili v šolski kuhinji. Pri delu nam je pomagala profesorica za kuharstvo Bernarda Klančnik, mentorica v strežbi pa je bila Dragomira Šavc. Zagotovo je bil za nas dijake najpomembnejši dogodek v tem projektu, ko smo v oktobru obiskali nemško govoreče dežele. Spremljali so nas učitelji nemščine, zgodovine in turizma Janja Žigart, Roman Založnik in Olga Jeznik. Nad tridnevno strokovno ekskurzijo smo bili izredno navdušeni, saj smo lahko od blizu občutili skrivnosti in lepote teh dežel. Da pa se na pot nismo odpravili le kot nevedni turisti, konec koncev smo gastronomsko turistični tehniki, smo v septembru pripravili e-predstavitve na določene teme in tako že prej spoznali bisere, kot so Renski slapovi in Zürich v Švici, Muzej kristalov Swarovski, Innsbruck in Kitzbühel v Avstriji, Vaduz v Liechtensteinu ter otok Mainau v Nemčiji in jih nato doživeli še na izletu.

Na dan zaključne prireditve nismo dokazali le, da smo odlični kuharji, ampak

Dijaki v šolski kuhinji z mentorico

smo pokazali tudi svoje organizacijske sposobnosti in jezikovne spretnosti. Za poseben čar so poskrbeli voditelja Teja Štaleker - Lekše (v slovenščini) in Jaroš Krivec (v nemščini) ter krajši filmček o izletu, ki so ga zrežirali dijaki sami. Staršem smo tako želeli v lepi luči in prijetnem vzdušju prikazati nemško govoreče dežele in njihove značilnosti ter navade. Na koncu napornega dne pa smo se le še posladkali z dobrotami, ki smo jih pripravili, s tem pa se je naš posebni dogodek tudi končal – v upanju, da bomo lahko še kdaj sami organizirali pouk izven učilnic.

Švicarska hladna predjed

Solnograški žličniki

Ljudje, ki pustijo sledi

A. Lešnik

Vedno kadar se peljem iz Maribora dol na Polansko v ljube kraje svojega otroštva v Šikole ali v Cirkovce na pokopališče, kjer počivajo moji predniki, mi ob pogledu na zgradbo bivše osnovne šole v Podovi privre na dan prijeten spomin. Spomin, ko me je odrasla oseba kot malo šolarko prijazno obravnavala in me skupaj s prijateljicami skoraj kraljevsko gostila. Partner mi pravi, da že vnaprej, ve, na kaj mislim, ko se peljeva mimo šole. Nekoč je v tej šoli živela moja mladostna znanka Milena. Njen oče je bil tam šolski upravitelj. Pred tem je družina živela v Kotljah, če se ne motim. Zato je Milena imela koroški dialekt, ki sem ga pri njej prvič slišala. Poleg njene ljubkosti sem občudovala tisti njen melodični dialekt, čisto drugačen od našega na Dravskem polju. Okoli leta 1952, ko sem hodila v nižjo gimnazijo na Sp. Polskavi, smo imeli učenci tedanjih področnih nižjih gimnazij, stari od 10 do 14 let, veliko telovadno manifestacijo ob dnevu mladosti 25. maja. Tedne dolgo smo vadili, da smo lahko potem vse to množično izvajali. Do prireditvenega prostora je bilo treba priti peš. Današnja mladina si najbrž ne more predstavljati, kako je pešati npr. iz Rač ali še celo iz kakšne Sp. Gorice ali Pragerskega, Gaja, Sp. Polskave do Slivnice ali Frami. To je tudi deset kilometrov v eno smer. Za nas pa to ni bilo nemogoče; med nami ni bilo nobenega s prekomerno težo, ni bilo problemov s krivo držo. Hočem povedati, da smo se veliko gibali, saj je marsikdo vsak dan že do šole pešal par kilometrov. Z Mileno sva bili kratek čas sošolki v glasbeni šoli v Rušah, ki sem jo jaz hitro zapustila, medtem ko so ona in drugi vrstniki vztrajali dalj časa. Pri enajstih letih je bilo zame domotožje prehudo. Tako smo se po dolgem času srečale na omenjenem shodu šolarjev kar tri Rušanke. Po končanem nastupu je Milena s privolitvijo očeta upravitelja vse nesojene glasbenice povabila domov v Podovo na češnje, ki so šele začele komaj zoreti. In smo deklice šle peš iz Slivnice do Podove. Njena mama doma ni pričakovala takega obiska. Bile smo tri z

Mileno vred, ki pa tudi ni bila edinka. Kako je mama za vse nas in še za svojo družino pričarala prigrizek, mi še danes ni jasno. Ne vem, kaj nam je dala, vem pa, da je bilo vse postreženo v prekrasnih krožnikih in skledicah. Počutila sem se zelo počaščeno, saj pri nas doma nismo jedli pri pogrneni mizi in nismo imeli tako lepega porcelana in pribora. Moja mama je vedno žalovala za svojim porcelanom, ki ga je v črepinje spremenila vojna. Po vojni ni bilo denarja in niti možnosti, da bi lahko nadomestila izgubljeno. Tako smo bili leta in leta brez porcelanastih skodelic in krožnikov, kar smo imeli, je bilo več ali manj vse okrušeno. Posebno pa me je tisti dan pri Mileni očaralo vzdušje; pozornost njene matere do nas otrok, ko je vsakemu namenila prijazna vprašanja. Bila je mila in simpatična, Milena ji je bila podobna. Tudi z žogo smo se igrale na vrtu, z žogo, ki je bila takrat tudi pravo bogastvo. Potem pa smo lepo nahranjene zmogle pešati še okoli šest kilometrov domov, ene več druge manj. Zelo globoko so se mi vtisnile v spomin ure, ki sem jih preživela tisto nedeljsko popoldne pri Milenini družini. V odrasli dobi so bile moje vodilo pri tem, kako ravnati z otroki: da jih upoštevam, da jih ne omalovažujem in da jih spoštujem kot osebnosti. Potem dobim vedno pozitiven odziv. Vedeti moramo, da se otroci obnašajo tako, kot vidijo starejše. Če vidim, da otrok ni sposoben pozdraviti na domačem stopnišču, ga spodbudim sama, recimo s prijaznim nasmehom ali besedo, kar dobim drugič vrnjeno. Včasih je otroku nerodno in raje gleda v tla. Tudi sama sem imela podobne probleme kot šolarka. Nema lokrat sem videla starejše pri blagajnah v trgovini, ki so enostavno vzeli prednost otroku, ki je v vrsti čakal, pa še po možnosti s sladoledom, ki se je topil. Kako slab zgled! Če se nam mudi, je vsekakor umestno spredaj čakajočega, pa četudi je otrok, prositi za preskok vrste.

Precej sem se razpisala. Milene že zdavnaj ni več, umrla je mlada, ni ji bilo dano, da bi praznovala 30- ali 50-letnico mature, jaz pa se še sedaj spominjam tiste lepe nedelje, ko sem bila dijakinja nižje gimnazije, in imam njeno mater ohranjeno v najlepši luči.

Dva Kozja hrbta

Dr. Ivan Lah

Foto: Gorazd Mlinšek

Pobočje Gore premore kar dva Kozja hrbta precej blizu skupaj. Večji in s starejšim imenom je tisti na vzhodnih pobočjih Gore, ki se navaja že v zemljevidu iz 1872. leta. Po njegovem grebenu teče krajevna meja med Malimi Vrhmi in Radušami. Obkrožajo ga stare domačije Lesnik, Blatnik, Volovšek in Smrčun.

Pri vrhu preide ta Kozji hrbet pri Bukovi župi v vzhodno pobočje Plešivške kope. Bukova župa je dobila ime po malem sedlu, kjer so nekdanji Vernerškovi stregli romarje z ovčjo župo.

Ta Kozji hrbet je vpisan v izletniško karto Koroška 1 : 50000, izdano po letu 1992. Drugi, manjši in kasneje, prejkone bolj lokalno, poimenovan Kozji hrbet pa se razteza po severozahodnem pobočju Gore. Tega obkrožajo domačije Naravnik, Godec, Ošven.

Tega Kozjega hrbta v navedeni izletniški karti ni. Po grebenih obeh hrbtov sta speljani poti proti vrhu Gore.

Upravičeno smemo prvemu Kozjemu hrbtu reči Vzhodni, drugemu pa Zahodni, kajti med njima je petnajsti poldnevnik, ki teče skozi središče današnje Slovenije in jo deli na vzhodni ter zahodni del. Vrh Plešivške kope je v vzhodnem, vrh Gore pa v zahodnem delu Slovenije.

Pri navajanju Kozjega hrbta velja biti kar natančen, kajti nahajata se drug blizu drugega. Se je že zgodilo, da je bila lega Poštarskega doma pod Plešivcem navedena kot 'vzhodno od Kozjega hrbta'. Nobena pot na Goro, speljana po grebenu enega ali drugega Kozjega hrbta, ne pelje neposredno mimo tega Poštarskega doma, saj bi bilo treba z enega ali drugega po nepotrebnem prečkati dolino. Res pa vodijo poti na Goro mimo tega doma, a tedaj ne čez grebene Kozjih hrbtov.

Pač občasne nedorečenosti, saj ne more biti vse neoporečno.

Še majhen popravek

Naposled še sitna opomba k sicer zanimivim opisom v knjigi Naša Gora: Cerkev sv. Neže ne stoji na Koroškem Selovcu, ampak na Vrhah; okupatorji niso streljali zapornikov na Koroškem Selovcu, ampak na Vrhah.

Pogled na Uršljo goro z Mislinjske Dobrave

Zlatko Škrubej

Za šalo ali zares?

GA NE BRIGA

Zdenka besni na moža: Zakaj toliko kadiš? Poglej statistiko, zaradi tobaka vsako leto umre 50.000 Italijanov.

Mož odgovori: Kaj me briga, jaz sem Slovenec.

UBOGAL JE

Zet s kovčkom v roki potrka na taščina vrata. Tašča ga začudeno vpraša: Kaj pa ti tukaj?

Zet odgovori: Skregala sva se z ženo, pa me je poslala k hudiču!

DOBRO VPRAŠANJE

Pred vojaško kadrovsko komisijo: Tone, v katero enoto želite?

- V generalštab.

- Ste nori?

- Je to pogoj?

ŠE ENA PRILOŽNOST

Direktor vstopi razjarjen v pisarno: Šoferja bom odpustil. Toliko, da me ni danes povozil!

Tajnica ga miri: Oh gospod direktor, lepo vas prosim, dajte mu še eno priložnost.

SUM

Blondinki se pogovarjata, pa ena reče: Mojega moža imam kar malo na sumu.

- Kaj pa je?

- Se mi zdi, da mi prvega otroka ni naredil on ...

SPREJEMNI

Ivo vpraša atija: Ati, zakaj babica bere sveto pismo?

Ati modro: Pripravlja se na sprejemnega.

DOBRO POVEDANO

Prijatelja modrjeta o našem gospodarstvu, pa reče eden: Pri nas politika ne vstopa več v gospodarstvo

- Da ne?

- Ne, ampak vdira

NEUMNEŽ

Dva bodoča odvetnika modrjeta, pa reče eden: Da se resnica vsa spozna, je treba čuti zvona dva!

- Misliš mariborske nadškofije? vpraša drugi.

- Neumnež, ti ne boš nikoli odvetnik! se razjezi prvi.

Denar brez kritja

Bernarda Dretnik, samostojna premoženjska svetovalka

v širšem smislu razumemo pod M3 (ves denar v obtoku). Poleg denarnega premoženja nujno obstaja tudi enako velik dolg, ki se mora obrestovati, in te obresti se prištevajo k denarnemu premoženju. Saldo denarnega premoženja in dolgov je vedno nič. Šele ko se ti dolgovi odpišejo, se razblini tudi denarno premoženje in obrestovanje se konča.

Resnično nam mora biti jasno, da se morajo velikanski dolgovi denarnega premoženja, v nasprotju z zlatom, ki ni dolg, stalno obrestovati. Tudi vsak bankovec za 100 evrov je nenehno obrestovan. Mora biti obrestovan, tudi če leži pod *pojstrom*, kajti bankovec pride v obtok samo tako, da se nekdo zadolži. Centralna banka izdaja bankovce za obresti. Tudi *žiralni* denar (depozitni denar kot opcijsko plačilno sredstvo), ki ga ustvarjajo banke, je na razpolago samo za obresti. Z drugimi besedami: banke ustvarjajo denar brez kritja ne samo zase, da bi z njim kupovale (kar tudi počnejo), temveč ta denar brez kritja za obresti posojajo državljanom. Bili so poskusi, da bi to spremenili in bi si na primer država sama tiskala denar in prihranila obresti.

Poslovne in centralne banke imajo danes monopol nad ustvarjanjem denarja brez kritja in ga dajejo na razpolago državljanom in državi samo z obrestmi. In tu se zdaj past denarja brez kritja zapre. Samo predstavljati si moramo, da bi banke posodile ves denar samo za eno leto. Ob koncu leta bi moral biti ves izposojeni denar bankam vrnjen skupaj s 5-odstotnimi obrestmi. Od kod naj se pojavi teh 5 % obresti? Pravilno – treba si jih je izposoditi pri banki. Ravno to je eksplozivni naboj tega sistema!

"Tiho je ...

Samo tiho, monotono padanje kapljic. To so obresti, ki nenehno padajo na kapital, ki stalno narašča. Dobro se sliši, kako raste premoženje bogatih. Vmes pa tiho ihtenje revščine. Včasih nekaj zažvenketa, kot nož, ki se brusi ..."

(Heinrich Heine, 1848)

Verjetno poznate zgodbo z žitnimi zrni, ki naj bi jih iznajditelj šaha zahteval od kralja.

Za prvo polje je hotel eno zrno, za drugo polje dve zrna, za tretje polje štiri zrna, za četrto polje osem zrn in tako naprej. Na koncu je moral kralj dobaviti milijone ton žita.

Zakaj ti rezultati ljudi vedno znova tako presenetijo? Ker nimamo občutka za eksponentne funkcije.

Nečesa takega si namreč ne znamo predstavljati, saj to presega našo domišljijo. Razen pri kakšnem napadu kobilic ali cepitvi bakterij je takšna eksponentna rast v naravi zelo redka, saj, na primer, drevesa ne rastejo do neba.

Takšna eksponentna funkcija pa obstaja na gospodarskem področju, namreč obrestne obresti. Če bi ob rojstvu Kristusa naložili en sam cent za 5 % obresti, bi naložba približno do leta 1750 narasla do vrednosti, ki bi ustrezala krogli zlata v velikosti Zemlje, do leta 1990 pa bi vrednost narasla na 134 milijard takšnih krogel, kar je resnično težko predstavljivo. Toda točno tukaj se kaže Ahilova peta našega sistema denarja brez kritja. Ves denar, ki obstaja na svetu, je obrestovan. To je med 50.000 in 60.000 milijardami dolarjev, ki se morajo dan in noč obrestovati, pri čemer se tudi obresti le posojajo in se tako prištevajo dolgovom. Gre za celotno premoženje v denarju oziroma za to, kar

Gradovi kralja Matjaža
februar 20

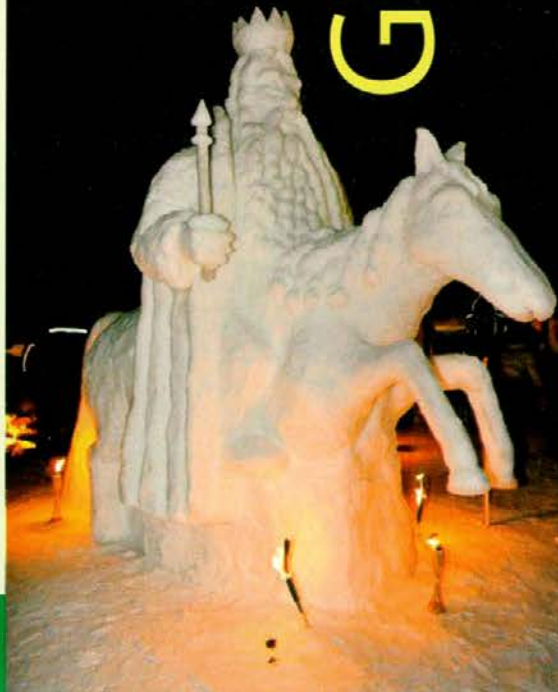

Foto: Simon Pešl, foto Lusi

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Lastniki gozdov!

Potrebujete nekoga, da za vas izvede posek in spravilo lesa? Morda iščete koga, ki bi za vas prevzel celotno organizacijo od poseka do prodaje lesa ali pa ste morda razmišljali o prodaji lesa na panju?

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d., v koroških gozdovih opravlja sečnjo in spravilo lesa ter vsa gozdnogojitvena in negovalna dela. Nadalje skrbi za načrtovanje gozdnih cest ter gradnjo gozdnih vlak in rekonstrukcijo starih vlak. Cilj podjetja na področju sečnje in spravila je postopno povečanje strojne sečnje s procesorsko tehnologijo na terenih, ki to omogočajo. Takšna tehnologija omogoča poleg varnega dela v gozdu in optimalnega krojenja lesa manjše poškodbe gozdnih tal in intenzivnejše izkoriščanje lesne biomase.

Gozdarske storitve:

- sečnja
- spravilo
- gojitvena dela
- prevoz lesa

Podjetje odlikujejo:

- kratek dobavni čas kot rezultat popolne prilagodljivosti proizvodnje zahtevam
- kupcev
- zadovoljitev vseh kupčevih potreb iz enega mesta
- dolgoletne izkušnje
- strokoven kader
- dobra tehnična opremljenost
- dobra prilagodljivost vsem terenskim razmeram
- možnost prevoza lesa do kupca
- konkurenčne cene
- poštena izmera lesa
- zanesljivo in hitro plačilo
- odkup vseh vrst sortimentov
- takojšen odvoz lesa

Odkup lesa

Od gozdnih posestnikov in drugih pravnih oseb odkupujemo vse vrste oblega lesa iglavcev in listavcev po konkurenčnih odkupnih pogojih.

Vodja:

Ernest Ruter, tel. 041 742 154

Vodja odkupa in odkup od pravnih oseb:

Božo Vrhnjak, tel. 031 575 172

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

NOVOST NA SLOVENSKEM ZAVAROVALNEM TRGU

ZM PRIZMA Hibrid
Danes za jutri

Z osebnim zavarovanjem **ZM PRIZMA Hibrid** ste pripravljeni na vse izzive.
Inovativna rešitev **ZM PRIZMA Hibrid** zavarovanje - varčevanje - donos - varnost.

www.ZavarovalnicaMaribor.si • 080 19 20